

Λάχης ἢ περὶ ἀνδρείας, ἠθικός τοῦ Πλάτωνος

www.physics.ntua.gr/mourmouras/greats/platon/

[178]

{Λυσίμαχος} Τεθέασθε μὲν τὸν ἄνδρα μαχόμενον ἐν ὅπλοις, ὃ Νικία τε καὶ Λάχης· οὗ δ' ἕνεκα ὑμᾶς ἐκελεύσαμεν συνθεάσασθαι ἐγὼ τε καὶ Μελησίας ὅδε, τότε μὲν οὐκ εἴπομεν, νῦν δ' ἐροῦμεν. ἡγούμεθα γὰρ χρῆναι πρὸς γε ὑμᾶς παρρησιάζεσθαι. εἰσὶ γὰρ τινες οἱ τῶν τοιούτων καταγελωσι, καὶ ἐάν τις αὐτοῖς συμβουλευσῆται, οὐκ ἂν εἴποιεν ἅ νοοῦσιν, ἀλλὰ στοχαζόμενοι τοῦ συμβουλευομένου ἄλλα λέγουσι παρὰ τὴν αὐτῶν δόξαν· ὑμᾶς δὲ ἡμεῖς ἡγησάμενοι καὶ ἰκανοὺς γνῶναι καὶ γνόντας ἀπλῶς ἂν εἰπεῖν ἅ δοκεῖ ὑμῖν, οὕτω παρελάβομεν ἐπὶ τὴν συμβουλήν περὶ ὧν μέλλομεν ἀνακοινοῦσθαι. ἔστιν οὖν τοῦτο, [179] περὶ οὗ πάλαί τοσαῦτα προοιμιάζομαι, τόδε. ἡμῖν εἰσὶν ὑεῖς οὗτοι, ὅδε μὲν τοῦδε, πάππου ἔχων ὄνομα Θουκυδίδης, ἐμὸς δὲ αὖ ὅδε – παππῶν δὲ καὶ οὗτος ὄνομα ἔχει τοῦμοῦ πατρὸς· Ἀριστείδην γὰρ αὐτὸν καλοῦμεν – ἡμῖν οὖν τούτων δέδοκται ἐπιμεληθῆναι ὡς οἷόν τε μάλιστα, καὶ μὴ ποιῆσαι ὅπερ οἱ πολλοί, ἐπειδὴ μειράκια γέγονεν, ἀνεῖναι αὐτοὺς ὅτι βούλονται ποιεῖν, ἀλλὰ νῦν δὴ καὶ ἄρχεσθαι αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι καθ' ὅσον οἷοί τ' ἐσμέν. εἰδότες οὖν καὶ ὑμῖν ὑεῖς ὄντας ἡγησάμεθα μεμεληκέναι περὶ αὐτῶν, εἴπερ τισὶν ἄλλοις, πῶς ἂν θεραπευθέντες γένοιτο ἄριστοι· εἰ δ' ἄρα πολλάκις μὴ προσεσχέκατε τὸν νοῦν τῷ τοιούτῳ, ὑπομνήσοντες ὅτι οὐ χρὴ αὐτοῦ ἀμελεῖν, καὶ παρακαλοῦντες ὑμᾶς ἐπὶ τὸ ἐπιμέλειάν τινα ποιήσασθαι τῶν ὑέων κοινῇ μεθ' ἡμῶν. ὅθεν δὲ ἡμῖν ταῦτ' ἔδοξεν, ὃ Νικία τε καὶ Λάχης, χρὴ ἀκοῦσαι, κἂν ἢ ὀλίγῳ μακρότερα. συσσιτοῦμεν γὰρ δὴ ἐγὼ τε καὶ Μελησίας ὅδε, καὶ ἡμῖν τὰ μειράκια παρασιτεῖ. ὅπερ οὖν καὶ ἀρχόμενος εἶπον τοῦ λόγου, παρρησιασόμεθα πρὸς ὑμᾶς. ἡμῶν γὰρ ἐκάτερος περὶ τοῦ ἑαυτοῦ πατρὸς πολλὰ καὶ καλὰ ἔργα ἔχει λέγειν πρὸς τοὺς νεανίσκους, καὶ ὅσα ἐν πολέμῳ ἠργάσαντο καὶ ὅσα ἐν εἰρήνῃ, διοικοῦντες τὰ τε τῶν συμμάχων καὶ τὰ τῆσδε τῆς πόλεως· ἡμέτερα δ' αὐτῶν ἔργα οὐδέτερος ἔχει λέγειν. ταῦτα δὴ ὑπαισχυνόμεθά τε τούσδε καὶ αἰτιώμεθα τοὺς πατέρας ἡμῶν ὅτι ἡμᾶς μὲν εἶων τρυφᾶν, ἐπειδὴ μειράκια ἐγενόμεθα, τὰ δὲ τῶν ἄλλων πράγματα ἔπραττον· καὶ τοῖσδε τοῖς νεανίσκοις αὐτὰ ταῦτα ἐνδεικνύμεθα, λέγοντες ὅτι εἰ μὲν ἀμελήσουσιν ἑαυτῶν καὶ μὴ πείσονται ἡμῖν, ἀκλειεῖς γενήσονται, εἰ δ' ἐπιμελήσονται, τάχ' ἂν τῶν ὀνομάτων ἄξιοι γένοιτο ἅ ἔχουσιν. οὗτοι μὲν οὖν φασὶν πείσεσθαι· ἡμεῖς δὲ δὴ τοῦτο σκοποῦμεν, τί ἂν οὗτοι μαθόντες ἢ ἐπιτηδεύσαντες ὅτι ἄριστοι γένοιτο. εἰσηγήσατο οὖν τις ἡμῖν καὶ τοῦτο τὸ μάθημα, ὅτι καλὸν εἶη τῷ νέῳ μαθεῖν ἐν ὅπλοις μάχεσθαι· καὶ ἐπὶ τούτῳ ὃν νῦν ὑμεῖς ἐθεάσασθε ἐπιδεικνύμενον, κἄτ' ἐκέλευε θεάσασθαι. ἔδοξε δὲ χρῆναι αὐτοὺς τε ἐλθεῖν ἐπὶ θέαν ἀνδρῶς καὶ ὑμᾶς συμπαραλαβεῖν ἅμα μὲν συνθεατάς, ἅμα δὲ συμβούλους τε καὶ κοινωνούς, ἐὰν βούλησθε, περὶ τῆς τῶν ὑέων ἐπιμελείας. [180] ταῦτ' ἐστὶν ἃ ἐβουλόμεθα ὑμῖν ἀνακοινώσασθαι. ἤδη οὖν ὑμέτερον μέρος συμβουλευεῖν καὶ περὶ τούτου τοῦ μαθήματος, εἴτε δοκεῖ χρῆναι μανθάνειν εἴτε μή, καὶ περὶ τῶν ἄλλων, εἴ τι ἔχετε ἐπαινεῖσαι μάθημα νέῳ ἀνδρὶ ἢ ἐπιτήδευμα, καὶ περὶ τῆς κοινωνίας λέγειν ὁποῖόν τι ποιήσετε.

{Νικίας} Ἐγὼ μὲν, ὃ Λυσίμαχε καὶ Μελησία, ἐπαινώ τε ὑμῶν τὴν διάνοιαν καὶ κοινωνεῖν ἔτοιμος, οἷμαι δὲ καὶ Λάχητα τόνδε.

{Λάχης} Ἀληθῆ γὰρ οἶει, ὦ Νικία. ὡς ὁ γε ἔλεγεν ὁ Λυσίμαχος ἄρτι περὶ τοῦ πατρὸς τοῦ αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Μελησίου, πάνυ μοι δοκεῖ εὖ εἰρησθαι καὶ εἰς ἐκείνους καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ἅπαντας ὅσοι τὰ τῶν πόλεων πράττουσιν, ὅτι αὐτοῖς σχεδόν τι ταῦτα συμβαίνει ἃ οὗτος λέγει καὶ περὶ παίδας καὶ περὶ τᾶλλα, τὰ ἴδια ὀλιγορεῖσθαι τε καὶ ἀμελῶς διατίθεσθαι. ταῦτα μὲν οὖν καλῶς λέγεις, ὦ Λυσίμαχε· ὅτι δ' ἡμᾶς μὲν συμβούλους παρακαλεῖς ἐπὶ τὴν τῶν νεανίσκων παιδείαν, Σωκράτη δὲ τόνδε οὐ παρακαλεῖς, θαυμάζω, πρῶτον μὲν ὄντα δημότην, ἔπειτα ἐνταῦθα ἀεὶ τὰς διατριβάς ποιούμενον ὅπου τί ἐστὶ τῶν τοιούτων ὧν σὺ ζητεῖς περὶ τοὺς νέους ἢ μάθημα ἢ ἐπιτήδευμα καλόν.

{Λυσίμαχος} Πῶς λέγεις, ὦ Λάχης; Σωκράτης γὰρ ὅδε τινὸς τῶν τοιούτων ἐπιμέλειαν πεποιήται;

{Λάχης} Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Λυσίμαχε.

{Νικίας} Τοῦτο μὲν σοι κἂν ἐγὼ ἔχοιμι εἰπεῖν οὐ χεῖρον Λάχηςτος· καὶ γὰρ αὐτῷ μοι ἔναγχος ἄνδρα προυξένησε τῷ ὑεῖ διδάσκαλον μουσικῆς, Ἀγαθοκλέους μαθητὴν Δάμωνα, ἀνδρῶν χαριέστατον οὐ μόνον τὴν μουσικὴν, ἀλλὰ καὶ τᾶλλα ὀπόσου βούλει ἄξιον συνδιατρίβειν τηλικούτοις νεανίσκοις.

{Λυσίμαχος} Οὗτοι, ὦ Σώκρατες τε καὶ Νικία καὶ Λάχης, οἱ ἠλικοί ἐγὼ ἔτι γινώσκομεν τοὺς νεωτέρους, ἅτε κατ' οἰκίαν τὰ πολλὰ διατρίβοντες ὑπὸ τῆς ἡλικίας· ἀλλ' εἴ τι καὶ σὺ, ὦ παῖ Σωφρονίσκου, ἔχεις τῷδε τῷ σαυτοῦ δημότη ἀγαθὸν συμβουλευσαι, χρή συμβουλεύειν. δίκαιος δ' εἶ· καὶ γὰρ πατρικὸς ἡμῖν φίλος τυγχάνεις ὧν· ἀεὶ γὰρ ἐγὼ καὶ ὁ σὸς πατὴρ ἐταίρω τε καὶ φίλω ἦμεν, καὶ πρότερον ἐκεῖνος ἐτελεύτησε, πρὶν τι ἐμοὶ διενεχθῆναι. περιφέρει δέ τις με καὶ μνήμη ἄρτι τῶνδε λεγόντων· τὰ γὰρ μειράκια τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι διαλεγόμενοι θαμὰ ἐπιμένηται Σωκράτους καὶ σφόδρα ἐπαινοῦσιν· οὐ μέντοι πρόποτε αὐτοὺς ἀνηρώτησα εἰ τὸν Σωφρονίσκου λέγοιεν. [181] ἀλλ', ὦ παῖδες, λέγετέ μοι, ὅδ' ἐστὶ Σωκράτης, περὶ οὗ ἐκάστοτε ἐμέμνησθε;

{Παῖς Λυσίμαχου} Πάνυ μὲν οὖν, ὦ πάτερ, οὗτος.

{Λυσίμαχος} Εὖ γε νῆ τὴν Ἥραν, ὦ Σώκρατες, ὅτι ὀρθοῖς τὸν πατέρα, ἄριστον ἀνδρῶν ὄντα, καὶ ἄλλως καὶ δὴ καὶ ὅτι οἰκεῖα τά τε σὰ ἡμῖν ὑπάρξει καὶ σοὶ τὰ ἡμέτερα.

{Λάχης} Καὶ μὴν, ὦ Λυσίμαχε, μὴ ἀφίεσό γε τάνδρός· ὡς ἐγὼ καὶ ἄλλοθί γε αὐτὸν ἐθεασάμην οὐ μόνον τὸν πατέρα ἀλλὰ καὶ τὴν πατρίδα ὀρθοῦντα· ἐν γὰρ τῇ ἀπὸ Δηλίου φυγῇ μετ' ἐμοῦ συνανεχώρει, κἀγὼ σοὶ λέγω ὅτι εἰ οἱ ἄλλοι ἠθελον τοιοῦτοι εἶναι, ὀρθὴ ἂν ἡμῶν ἢ πόλις ἦν καὶ οὐκ ἂν ἔπεσε τότε τοιοῦτον πτῶμα.

{Λυσίμαχος} ὦ Σώκρατες, οὗτος μέντοι ὁ ἔπαινός ἐστιν καλός, ὃν σὺ νῦν ἐπαινεῖς ὑπ' ἀνδρῶν ἀξίων πιστεῦεσθαι καὶ εἰς ταῦτα εἰς ἃ οὗτοι ἐπαινοῦσιν. εὖ οὖν ἴσθι ὅτι ἐγὼ ταῦτα ἀκούων χαίρω ὅτι εὐδοκιμεῖς, καὶ σὺ δὲ ἡγοῦ με ἐν τοῖς εὐνοῦστατόν σοι εἶναι. χρῆν μὲν οὖν καὶ πρότερόν γε φοιτᾶν αὐτὸν παρ' ἡμᾶς καὶ οἰκεῖους ἡγεῖσθαι, ὥσπερ τὸ δίκαιον· νῦν δ' οὖν ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας, ἐπειδὴ ἀνεγνωρίσαμεν ἀλλήλους, μὴ ἄλλως ποίει, ἀλλὰ σύνισθί τε καὶ γνώριζε καὶ ἡμᾶς καὶ τούσδε τοὺς νεωτέρους, ὅπως ἂν διασώζητε καὶ ὑμεῖς τὴν ἡμετέραν φιλίαν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ σὺ ποιήσεις καὶ ἡμεῖς σε καὶ αὐθις ὑπομνήσομεν· περὶ δὲ ὧν ἠρξάμεθα τί φατε; τί δοκεῖ; τὸ μάθημα τοῖς μειρακίοις ἐπιτήδειον εἶναι ἢ οὐ, τὸ μαθεῖν ἐν ὅπλοις μάχεσθαι;

{Σωκράτης} Ἀλλὰ καὶ τούτων πέρι, ὦ Λυσίμαχε, ἐγώ γε πειράσομαι συμβουλεύειν ἂν τι δύνωμαι, καὶ αὐτὸ ἃ προκαλῆ πάντα ποιεῖν. δικαιοτάτον μέντοι μοι δοκεῖ εἶναι ἐμὲ νεώτερον ὄντα τῶνδε καὶ ἀπειρότερον τούτων ἀκούειν πρότερον τί λέγουσιν καὶ μανθάνειν παρ' αὐτῶν· ἐὰν δ' ἔχω τι ἄλλο

παρὰ τὰ ὑπὸ τούτων λεγόμενα, τότε ἤδη διδάσκειν καὶ πείθειν καὶ σὲ καὶ τούτους. ἀλλ', ὦ Νικία, τί οὐ λέγει πότερος ὑμῶν;

{Νικίας} Ἄλλ' οὐδὲν κωλύει, ὦ Σώκρατες. δοκεῖ γὰρ καὶ ἐμοὶ τοῦτο τὸ μάθημα τοῖς νέοις ὠφέλιμον εἶναι ἐπίστασθαι πολλαχῆ. καὶ γὰρ τὸ μὴ ἄλλοθι διατρίβειν, ἐν οἷς δὴ φιλοῦσιν οἱ νέοι τὰς διατριβάς ποιῆσθαι ὅταν σχολὴν ἄγωσιν, ἀλλ' ἐν τούτῳ, εὖ ἔχει, ὅθεν καὶ τὸ σῶμα βέλτιον ἴσχειν ἀνάγκη – οὐδενὸς γὰρ τῶν γυμνασίων φαυλότερον [182] οὐδ' ἐλάττω πόνον ἔχει – καὶ ἅμα προσήκει μάλιστα ἔλευθέρῳ τοῦτό τε τὸ γυμνάσιον καὶ ἡ ἵππική· οὗ γὰρ ἀγῶνος ἀθληταὶ ἐσμεν καὶ ἐν οἷς ἡμῖν ὁ ἀγὼν πρόκειται, μόνοι οὗτοι γυμνάζονται οἱ ἐν τούτοις τοῖς τὸν περὶ τὸν πόλεμον ὀργάνοις γυμναζόμενοι. ἔπειτα ὀνήσει μὲν τι τοῦτο τὸ μάθημα καὶ ἐν τῇ μάχῃ αὐτῇ, ὅταν ἐν τάξει δέη μάχεσθαι μετὰ πολλῶν ἄλλων· μέγιστον μὲντοι αὐτοῦ ὄφελος, ὅταν λυθῶσιν αἱ τάξεις καὶ ἤδη τι δέη μόνον πρὸς μόνον ἢ διώκοντα ἀμυνομένῳ τινὶ ἐπιθέσθαι ἢ καὶ ἐν φυγῇ ἐπιτιθεμένου ἄλλου ἀμύνασθαι αὐτόν· οὗτ' ἂν ὑπὸ γε ἐνὸς εἷς ὁ τοῦτ' ἐπιστάμενος οὐδὲν ἂν πάθοι, ἴσως δ' οὐδὲ ὑπὸ πλειόνων, ἀλλὰ πανταχῆ ἂν ταύτῃ πλεονεκτοῖ. ἔτι δὲ καὶ εἰς ἄλλου καλοῦ μαθήματος ἐπιθυμίαν παρακαλεῖ τὸ τοιοῦτον· πᾶς γὰρ ἂν μαθὼν ἐν ὅπλοις μάχεσθαι ἐπιθυμήσειε καὶ τοῦ ἐξῆς μαθήματος τοῦ περὶ τὰς τάξεις, καὶ ταῦτα λαβὼν καὶ φιλοτιμηθεὶς ἐν αὐτοῖς ἐπὶ πᾶν ἂν τὸ περὶ τὰς στρατηγίας ὀρμήσειε· καὶ ἤδη δῆλον ὅτι τὰ τούτων ἐχόμενα καὶ μαθήματα πάντα καὶ ἐπιτηδεύματα καὶ καλὰ καὶ πολλοῦ ἄξια ἀνδρὶ μαθεῖν τε καὶ ἐπιτηδεῦσαι, ὧν καθηγῆσαιτ' ἂν τοῦτο τὸ μάθημα. προσθήσομεν δ' αὐτῷ οὐ σμικρὰν προσθήκην, ὅτι πάντα ἄνδρα ἐν πολέμῳ καὶ θαρραλεώτερον καὶ ἀνδρειότερον ἂν ποιήσειεν αὐτὸν αὐτοῦ οὐκ ὀλίγῳ αὐτῇ ἢ ἐπιστήμῃ. μὴ ἀτιμάσωμεν δὲ εἰπεῖν, εἰ καὶ τῷ σμικρότερον δοκεῖ εἶναι, ὅτι καὶ εὐσχημονέστερον ἐνταῦθα οὗ χρεὶ τὸν ἄνδρα εὐσχημονέστερον φαίνεσθαι, οὗ ἅμα καὶ δεινότερος τοῖς ἐχθροῖς φανεῖται διὰ τὴν εὐσχημοσύνην. ἐμοὶ μὲν οὖν, ὦ Λυσίμαχε, ὡσπερ λέγω, δοκεῖ τε χρῆναι διδάσκειν τοὺς νεανίσκους ταῦτα καὶ δι' ἃ δοκεῖ εἶρηκα· Λάχης δ', εἴ τι παρὰ ταῦτα λέγει, κἂν αὐτὸς ἠδέως ἀκούσαιμι.

{Λάχης} Ἄλλ' ἔστι μὲν, ὦ Νικία, χαλεπὸν λέγειν περὶ ὅτουοῦν μαθήματος ὡς οὐ χρεὶ μανθάνειν· πάντα γὰρ ἐπίστασθαι ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι. καὶ δὴ καὶ τὸ ὀπλιτικὸν τοῦτο, εἰ μὲν ἔστιν μάθημα, ὅπερ φασὶν οἱ διδάσκοντες, καὶ οἷον Νικίας λέγει, χρεὶ αὐτὸ μανθάνειν· εἰ δ' ἔστιν μὲν μὴ μάθημα, ἀλλ' ἐξαπατῶσιν οἱ ὑπισχνούμενοι, ἢ μάθημα μὲν τυγχάνει ὄν, μὴ μὲντοι πάνυ σπουδαῖον, τί καὶ δέοι ἂν αὐτὸ μανθάνειν; λέγω δὲ ταῦτα περὶ αὐτοῦ εἰς τὰδε ἀποβλέψας, ὅτι οἷμαι ἐγὼ τοῦτο, εἰ τί ἦν, οὐκ ἂν λεληθέναι Λακεδαιμονίους, οἷς οὐδὲν ἄλλο μέλει ἐν τῷ βίῳ ἢ τοῦτο ζητεῖν καὶ ἐπιτηδεύειν, [183] ὅτι ἂν μαθόντες καὶ ἐπιτηδεύσαντες πλεονεκτοῖεν τῶν ἄλλων περὶ τὸν πόλεμον. εἰ δ' ἐκείνους λέληθεν, ἀλλ' οὐ τούτους γε τοὺς διδασκάλους αὐτοῦ λέληθεν αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ἐκείνοι μάλιστα τῶν Ἑλλήνων σπουδάζουσιν ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις καὶ ὅτι παρ' ἐκείνοις ἂν τις τιμηθεὶς εἰς ταῦτα καὶ παρὰ τῶν ἄλλων πλεῖστ' ἂν ἐργάζοιτο χρήματα, ὡσπερ γε καὶ τραγωδίας ποιητὴς παρ' ἡμῖν τιμηθεὶς. τοιγάρτοι ὅς ἂν οἴηται τραγωδίαν καλῶς ποιεῖν, οὐκ ἔξωθεν κύκλῳ περὶ τὴν Ἀττικὴν κατὰ τὰς ἄλλας πόλεις ἐπιδεικνύμενος περιέρχεται, ἀλλ' εὐθὺς δεῦρο φέρεται καὶ τοῖσδ' ἐπιδείκνυσιν εἰκότως· τοὺς δὲ ἐν ὅπλοις μαχομένους ἐγὼ τούτους ὀρῶ τὴν μὲν Λακεδαίμονα ἡγουμένους εἶναι ἄβατον ἱερὸν καὶ οὐδὲ ἄκρω ποδὶ ἐπιβαίνοντας, κύκλῳ δὲ περιμόντας αὐτὴν καὶ πᾶσι μᾶλλον ἐπιδεικνυμένους, καὶ μάλιστα τούτοις οἱ κἂν αὐτοὶ ὁμολογήσειαν πολλοὺς σφῶν προτέρους εἶναι πρὸς τὰ τοῦ πολέμου. ἔπειτα, ὦ Λυσίμαχε, οὐ πάνυ ὀλίγοις ἐγὼ τούτων παραγέγονα ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ, καὶ ὀρῶ οἷοί εἰσιν. ἔξεστι δὲ καὶ αὐτόθεν ἡμῖν σκέψασθαι. ὡσπερ γὰρ ἐπίτηδες οὐδεὶς πώποτ' εὐδόκιμος γέγονεν ἐν τῷ πολέμῳ ἀνὴρ τῶν τὰ ὀπλιτικά

ἐπιτηδευσάντων. καίτοι εἷς γε τᾶλλα πάντα ἐκ τούτων οἱ ὀνομαστοὶ γίνονται, ἐκ τῶν ἐπιτηδευσάντων ἕκαστα· οὗτοι δ', ὡς ἔοικε, παρὰ τοὺς ἄλλους οὕτω σφόδρα εἰς τοῦτο δεδυστυχήκασιν. ἐπεὶ καὶ τοῦτον τὸν Στησίλεων, ὃν ὑμεῖς μετ' ἐμοῦ ἐν τοσοῦτῳ ὄχλῳ ἐθεάσασθε ἐπιδεικνύμενον καὶ τὰ μεγάλα περὶ αὐτοῦ λέγοντα ἃ ἔλεγεν, ἐτέρωθι ἐγὼ κάλλιον ἐθεασάμην ἐν τῇ ἀληθείᾳ ὡς ἀληθῶς ἐπιδεικνύμενον οὐχ ἐκόντα. προσβαλοῦσης γὰρ τῆς νεῶς ἐφ' ἣ ἐπεβάτευεν πρὸς ὀλκάδα τινά, ἐμάχετο ἔχων δορυδρέπανον, διαφέρον δὴ ὄπλον ἅτε καὶ αὐτὸς τῶν ἄλλων διαφέρων. τὰ μὲν οὖν ἄλλα οὐκ ἄξια λέγειν περὶ τάνδρος, τὸ δὲ σόφισμα τὸ τοῦ δρεπάνου τοῦ πρὸς τῇ λόγχῃ οἷον ἀπέβη. μαχομένου γὰρ αὐτοῦ ἐνέσχετό που ἐν τοῖς τῆς νεῶς σκεύεσιν καὶ ἀντελάβετο· εἴλκεν οὖν ὁ Στησίλεως βουλόμενος ἀπολῦσαι, καὶ οὐχ οἷός τ' ἦν, ἡ δὲ ναῦς τὴν ναῦν παρήει. τέως μὲν οὖν παρέθει ἐν τῇ νηὶ ἀντεχόμενος τοῦ δόρατος· ἐπεὶ δὲ δὴ παρημείβετο ἡ ναῦς τὴν ναῦν καὶ ἐπέσπα αὐτὸν τοῦ δόρατος ἐχόμενον, [184] ἐφίει τὸ δόρυ διὰ τῆς χειρός, ἕως ἄκρου τοῦ στύρακος ἀντελάβετο. ἦν δὲ γέλωσ καὶ κρότος ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς ὀλκάδος ἐπὶ τε τῷ σχήματι αὐτοῦ, καὶ ἐπειδὴ βαλόντος τινὸς λίθῳ παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπὶ τὸ κατάστρωμα ἀφίεται τοῦ δόρατος, τότε ἤδη καὶ οἱ ἐκ τῆς τριήρους οὐκέτι οἷοί τ' ἦσαν τὸν γέλωτα κατέχειν, ὀρῶντες αἰωρούμενον ἐκ τῆς ὀλκάδος τὸ δορυδρέπανον ἐκεῖνο. ἴσως μὲν οὖν εἶη ἂν τὰ ταῦτα, ὥσπερ Νικίας λέγει· οἷς δ' οὖν ἐγὼ ἐντετύχηκα, τοιαῦτ' ἅττα ἐστίν. ὁ οὖν καὶ ἐξ ἀρχῆς εἶπον, εἴτε οὕτω σμικρὰς ὠφελίας ἔχει μάθημα ὃν, εἴτε μὴ ὃν φασὶ καὶ προσποιοῦνται αὐτὸ εἶναι μάθημα, οὐκ ἄξιον ἐπιχειρεῖν μανθάνειν. καὶ γὰρ οὖν μοι δοκεῖ, εἰ μὲν δειλὸς τις ὢν οἷοιτο αὐτὸ ἐπίστασθαι, θρασύτερος ἂν δι' αὐτὸ γενόμενος ἐπιφανέστερος γένοιτο οἷος ἦν, εἰ δὲ ἀνδρεῖος, φυλαττόμενος ἂν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, εἰ καὶ σμικρὸν ἐξαμάρτοι, μεγάλας ἂν διαβολὰς ἴσχειν· ἐπίφθονος γὰρ ἡ προσποίησις τῆς τοιαύτης ἐπιστήμης, ὥστ' εἰ μὴ τι θαυμαστὸν ὅσον διαφέρει τῇ ἀρετῇ τῶν ἄλλων, οὐκ ἔσθ' ὅπως ἂν τις φύγοι τὸ καταγέλαστος γενέσθαι φάσκων ἔχειν ταύτην τὴν ἐπιστήμην. τοιαύτη τις ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Λυσίμαχε, ἡ περὶ τοῦτο τὸ μάθημα εἶναι σπουδὴ· χρὴ δ' ὅπερ σοι ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, καὶ Σωκράτη τόνδε μὴ ἀφιέναι, ἀλλὰ δεῖσθαι συμβουλεύειν ὅπη δοκεῖ αὐτῷ περὶ τοῦ προκειμένου.

{Λυσίμαχος} Ἀλλὰ δέομαι ἐγωγε, ὦ Σώκρατες· καὶ γὰρ ὥσπερ τοῦ ἐπιδιακρινουῦντος δοκεῖ μοι δεῖν ἡμῖν ἡ βουλή. εἰ μὲν γὰρ συνεφερέσθην τῷδε, ἦττον ἂν τοῦ τοιοῦτου ἔδει· νῦν δὲ τὴν ἐναντίαν γάρ, ὡς ὀρᾷς, Λάχης Νικία ἔθετο, εὖ δὴ ἔχει ἀκοῦσαι καὶ σοῦ ποτέρῳ τοῖν ἀνδροῖν σύμψηφος εἶ.

{Σωκράτης} Τί δέ, ὦ Λυσίμαχε; ὁπότερ' ἂν οἱ πλείους ἐπαινῶσιν ἡμῶν, τούτοις μέλλεις χρῆσθαι;

{Λυσίμαχος} Τί γὰρ ἂν τις καὶ ποιῶ, ὦ Σώκρατες;

{Σωκράτης} Ἦ καὶ σύ, ὦ Μελησία, οὕτως ἂν ποιῶς; κἂν εἴ τις περὶ ἀγωνίας τοῦ ὑέος σοι βουλή εἶη τί χρὴ ἀσκεῖν, ἄρα τοῖς πλείοσιν ἂν ἡμῶν πείθοιο, ἢ 'κείνῳ ὅστις τυγχάνει ὑπὸ παιδοτρίβῃ ἀγαθῷ πεπαιδευμένος καὶ ἡσκηκῶς;

{Μελησίας} Ἐκείνῳ εἰκός γε, ὦ Σώκρατες.

{Σωκράτης} Αὐτῷ ἄρ' ἂν μᾶλλον πείθοιο ἢ τέτταρσιν οὗσιν ἡμῖν;

{Μελησίας} Ἴσως.

{Σωκράτης} Ἐπιστήμη γὰρ οἷμαι δεῖ κρῖνεσθαι ἀλλ' οὐ πλήθει τὸ μέλλον καλῶς κριθήσεσθαι.

{Μελησίας} Πῶς γὰρ οὐ;

{Σωκράτης} Οὐκοῦν καὶ νῦν χρὴ πρῶτον αὐτὸ τοῦτο σκέψασθαι, [185] εἰ ἔστιν τις ἡμῶν τεχνικός περὶ οὗ βουλευόμεθα ἢ οὐ· καὶ εἰ μὲν ἔστιν, ἐκείνῳ πείθεσθαι ἐνὶ ὄντι, τοὺς δ' ἄλλους ἔαν, εἰ δὲ μή, ἄλλον τινὰ ζητεῖν. ἢ περὶ μικροῦ οἴεσθε νυνὶ κινδυνεύειν καὶ σὺ καὶ Λυσίμαχος ἄλλ' οὐ περὶ τούτου τοῦ κτήματος ὃ τῶν ὑμετέρων μέγιστον ὄν τυγχάνει; ὑέων γάρ που ἢ χρηστῶν ἢ τάναντία γενομένων καὶ πᾶς ὁ οἶκος ὁ τοῦ πατρὸς οὕτως οἰκίησεται, ὅποιοι ἂν τινες οἱ παῖδες γένωνται.

{Μελησίας} Ἀληθῆ λέγεις.

{Σωκράτης} Πολλὴν ἄρα δεῖ προμηθίαν αὐτοῦ ἔχειν.

{Μελησίας} Πάνυ γε.

{Σωκράτης} Πῶς οὖν, ὃ ἐγὼ ἄρτι ἔλεγον, ἐσκοποῦμεν ἂν, εἰ ἐβουλόμεθα σκέψασθαι τίς ἡμῶν περὶ ἀγωνίαν τεχνικώτατος; ἄρ' οὐχ ὁ μαθὼν καὶ ἐπιτηδεύσας, ᾧ καὶ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γεγονότες ἦσαν αὐτοῦ τούτου;

{Μελησίας} Ἐμοιγε δοκεῖ.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν ἔτι πρότερον, τίνος ὄντος τούτου οὗ ζητοῦμεν τοὺς διδασκάλους;

{Μελησίας} Πῶς λέγεις;

{Σωκράτης} Ὡδε ἴσως μᾶλλον κατάδηλον ἔσται. οὐ μοι δοκεῖ ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν ὠμολογηθῆναι τί ποτ' ἔστιν περὶ οὗ βουλευόμεθα καὶ σκεπτόμεθα, ὅστις ἡμῶν τεχνικός καὶ τούτου ἕνεκα διδασκάλους ἐκτήσατο, καὶ ὅστις μή.

{Νικίας} Οὐ γάρ, ᾧ Σώκρατες, περὶ τοῦ ἐν ὄπλοις μάχεσθαι σκοποῦμεν, εἴτε χρὴ αὐτὸ τοὺς νεανίσκους μανθάνειν εἴτε μή;

{Σωκράτης} Πάνυ μὲν οὖν, ᾧ Νικία. ἀλλ' ὅταν περὶ φαρμάκου τίς του πρὸς ὀφθαλμοὺς σκοπῆται, εἴτε χρὴ αὐτὸ ὑπαλείφεισθαι εἴτε μή, πότερον οἶει τότε εἶναι τὴν βουλήν περὶ τοῦ φαρμάκου ἢ περὶ τῶν ὀφθαλμῶν;

{Νικίας} Περὶ τῶν ὀφθαλμῶν.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν καὶ ὅταν ἵππῳ χαλινὸν σκοπῆταί τις εἰ προσοιστέον ἢ μή, καὶ ὅποτε, τότε που περὶ τοῦ ἵππου βουλεύεται ἀλλ' οὐ περὶ τοῦ χαλινοῦ;

{Νικίας} Ἀληθῆ.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν ἐνὶ λόγῳ, ὅταν τίς τι ἕνεκά του σκοπῆ, περὶ ἐκείνου ἢ βουλή τυγχάνει οὔσα οὗ ἕνεκα ἐσκόπει, ἀλλ' οὐ περὶ τοῦ ὃ ἕνεκα ἄλλου ἐζήτει.

{Νικίας} Ἀνάγκη.

{Σωκράτης} Δεῖ ἄρα καὶ τὸν σύμβουλον σκοπεῖν ἄρα τεχνικός ἔστιν εἰς ἐκείνου θεραπείαν, οὗ ἕνεκα σκοπούμενοι σκοποῦμεν.

{Νικίας} Πάνυ γε.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν νῦν φαμεν περὶ μαθήματος σκοπεῖν τῆς ψυχῆς ἕνεκα τῆς τῶν νεανίσκων;

{Νικίας} Ναί.

{Σωκράτης} Εἴ τις ἄρα ἡμῶν τεχνικός περὶ ψυχῆς θεραπείαν καὶ οἷός τε καλῶς τοῦτο θεραπεῦσαι, καὶ ὅτῳ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γεγονάσιν, τοῦτο σκεπτέον.

{Λάχης} Τί δέ, ὦ Σώκρατες; οὐπὼ ἐώρακας ἄνευ διδασκάλων τεχνικωτέρους γεγονότας εἰς ἕνια ἢ μετὰ διδασκάλων;

{Σωκράτης} Ἔγωγε, ὦ Λάχης· οἷς γε σὺ οὐκ ἂν ἐθέλοις πιστεῦσαι, εἰ φαῖεν ἀγαθοὶ εἶναι δημιουργοί, εἰ μὴ τί σοι τῆς αὐτῶν τέχνης ἔργον ἔχοιεν ἐπιδειῖναι εὖ εἰργασμένον, καὶ ἐν καὶ πλείω.

[186]

{Λάχης} Τοῦτο μὲν ἀληθῆ λέγεις.

{Σωκράτης} Καὶ ἡμᾶς ἄρα δεῖ, ὦ Λάχης τε καὶ Νικία – ἐπειδὴ Λυσίμαχος καὶ Μελησίας εἰς συμβουλήν παρεκαλεσάτην ἡμᾶς περὶ τοῖν ὑέοι, προθυμούμενοι αὐτοῖν ὅτι ἀρίστας γενέσθαι τὰς ψυχὰς – εἰ μὲν φάμεν ἔχειν, ἐπιδειῖναι αὐτοῖς καὶ διδασκάλους οἵτινες ἡμῶν γεγονάσιν αὐτοὶ πρῶτον ἀγαθοὶ ὄντες καὶ πολλῶν νέων τεθεραπευκότες ψυχὰς ἔπειτα καὶ ἡμᾶς διδάξαντες φαίνονται· ἢ εἴ τις ἡμῶν αὐτῶν ἑαυτῷ διδάσκαλον μὲν οὐ φησι γεγονέναι, ἀλλ’ οὖν ἔργα αὐτὸν αὐτοῦ ἔχειν εἰπεῖν καὶ ἐπιδειῖναι τίνες Ἀθηναίων ἢ τῶν ξένων, ἢ δοῦλοι ἢ ἐλεύθεροι, δι’ ἐκεῖνον ὁμολογουμένως ἀγαθοὶ γεγονάσιν· εἰ δέ μηδὲν ἡμῖν τούτων ὑπάρχει, ἄλλους κελεύειν ζητεῖν καὶ μὴ ἐν ἐταίρων ἀνδρῶν ὑέσιν κινδυνεύειν διαφθείροντας τὴν μεγίστην αἰτίαν ἔχειν ὑπὸ τῶν οἰκειοτάτων. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Λυσίμαχε τε καὶ Μελησία, πρῶτος περὶ ἑμαυτοῦ λέγω ὅτι διδάσκαλός μοι οὐ γέγονε τούτου πέρι. καίτοι ἐπιθυμῶ γε τοῦ πράγματος ἐκ νέου ἀρξάμενος. ἀλλὰ τοῖς μὲν σοφισταῖς οὐκ ἔχω τελεῖν μισθούς, οἵπερ μόνον ἐπηγγέλλοντό με οἷοί τ’ εἶναι ποιῆσαι καλόν τε κάγαθόν· αὐτὸς δ’ αὖ εὐρεῖν τὴν τέχνην ἀδυνατῶ ἔτι νυνί. εἰ δέ Νικίας ἢ Λάχης ἠύρηκεν ἢ μεμάθηκεν, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι· καὶ γὰρ χρήμασιν ἐμοῦ δυνατώτεροι, ὥστε μαθεῖν παρ’ ἄλλων, καὶ ἅμα πρεσβύτεροι, ὥστε ἤδη ἠύρηκεναι. δοκοῦσι δὴ μοι δυνατοὶ εἶναι παιδεῦσαι ἄνθρωπον· οὐ γὰρ ἂν ποτε ἀδεῶς ἀπεφάνοντο περὶ ἐπιτηδευμάτων νέω χρηστῶν τε καὶ πονηρῶν, εἰ μὴ αὐτοῖς ἐπίστευον ἰκανῶς εἰδέναί. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἐγώ γε τούτοις πιστεύω· ὅτι δὲ διαφέρεσθον ἀλλήλοισιν, ἐθαύμασα. τοῦτο οὖν σου ἐγὼ ἀντιδέομαι, ὦ Λυσίμαχε· καθάπερ ἄρτι Λάχης μὴ ἀφίεσθαί σε ἐμοῦ διεκελεύετο ἀλλὰ ἐρωτᾶν, καὶ ἐγὼ νῦν παρακελεύομαί σοι μὴ ἀφίεσθαί Λάχητος μηδὲ Νικίου, ἀλλ’ ἐρωτᾶν λέγοντα ὅτι ὁ μὲν Σωκράτης οὐ φησιν ἐπαῖειν περὶ τοῦ πράγματος οὐδ’ ἰκανὸς εἶναι διακρίναι ὀπότερος ὑμῶν ἀληθῆ λέγει – οὔτε γὰρ εὐρετῆς οὔτε μαθητῆς οὐδενὸς περὶ τῶν τοιούτων γεγονέναι – σὺ δ’, ὦ Λάχης καὶ Νικία, εἵπετον ἡμῖν ἑκάτερος τίτι δὴ δεινοτάτῳ συγγεγόνατον περὶ τῆς τῶν νέων τροφῆς, καὶ πότερα μαθόντε παρά του ἐπίστασθον ἢ αὐτῷ ἐξευρόντε, καὶ εἰ μὲν μαθόντε, [187] τίς ὁ διδάσκαλος ἑκατέρῳ καὶ τίνες ἄλλοι ὁμότεχνοι αὐτοῖς, ἴν’, ἂν μὴ ὑμῖν σχολῆ ἢ ὑπὸ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων, ἐπ’ ἐκείνους ἴωμεν καὶ πείθωμεν ἢ δώροισιν ἢ χάρισιν ἢ ἀμφότερα ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν ὑμετέρων παίδων, ὅπως μὴ κατασχύνωσι τοὺς αὐτῶν προγόνους φαῦλοι γενόμενοι· εἰ δ’ αὐτοὶ εὐρεταὶ γεγονότε τοῦ τοιούτου, δότε παράδειγμα τίνων ἤδη ἄλλων ἐπιμεληθέντες ἐκ φαύλων καλοῦς τε κάγαθούς ἐποίησατε. εἰ γὰρ νῦν πρῶτον ἄρξεσθε παιδεύειν, σκοπεῖν χρὴ μὴ οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ὑμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύηται, ἀλλ’ ἐν τοῖς ὑέσι τε καὶ ἐν τοῖς τῶν φίλων παισὶ, καὶ ἀτεχνῶς τὸ λεγόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν ὑμῖν συμβαίη ἐν πίθῳ ἢ κεραμείᾳ γιγνομένη. λέγετε οὖν τί τούτων ἢ φατὲ ὑμῖν ὑπάρχειν τε καὶ προσήκειν ἢ οὐ φατε. ταῦτ’, ὦ Λυσίμαχε, παρ’ αὐτῶν πυνθάνου τε καὶ μὴ μεθίει τοὺς ἄνδρας.

{Λυσίμαχος} Καλῶς μὲν ἔμοιγε δοκεῖ, ὧ ἄνδρες, Σωκράτης λέγειν· εἰ δὲ βουλομένοις ὑμῖν ἐστὶ περὶ τῶν τοιούτων ἐρωτᾶσθαι τε καὶ διδόναι λόγον, αὐτοὺς δὴ χρὴ γινώσκειν, ὧ Νικία τε καὶ Λάχης. ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ Μελησίᾳ τῷδε δῆλον ὅτι ἠδομένοις ἂν εἶη εἰ πάντα ἃ Σωκράτης ἐρωτᾷ ἐθέλοιτε λόγῳ διεξιέναι· καὶ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐντεῦθεν ἠρχόμην λέγων, ὅτι εἰς συμβουλήν διὰ ταῦτα ὑμᾶς παρακαλέσαιμεν, ὅτι μεμεληκέναι ὑμῖν ἠγούμεθα, ὡς εἰκός, περὶ τῶν τοιούτων, καὶ ἄλλως καὶ ἐπειδὴ οἱ παῖδες ὑμῖν ὀλίγου ὥσπερ οἱ ἡμέτεροι ἠλικίαν ἔχουσι παιδεύεσθαι. εἰ οὖν ὑμῖν μὴ τι διαφέρει, εἵπατε καὶ κοινῇ μετὰ Σωκράτους σκέψασθε, διδόντες τε καὶ δεχόμενοι λόγον παρ' ἀλλήλων· εὗ γὰρ καὶ τοῦτο λέγει ὁδε, ὅτι περὶ τοῦ μεγίστου νῦν βουλευόμεθα τῶν ἡμετέρων. ἀλλ' ὁρᾶτε εἰ δοκεῖ χρῆναι οὕτω ποιεῖν.

{Νικίας} ὦ Λυσίμαχε, δοκεῖς μοι ὡς ἀληθῶς Σωκράτη πατρόθεν γινώσκειν μόνον, αὐτῷ δ' οὐ συγγεγονέναι ἀλλ' ἢ παιδί ὄντι, εἴ που ἐν τοῖς δημόταις μετὰ τοῦ πατρὸς ἀκολουθῶν ἐπλησίασέν σοι ἢ ἐν ἱερῷ ἢ ἐν ἄλλῳ τῷ συλλόγῳ τῶν δημοτῶν· ἐπειδὴ δὲ πρεσβύτερος γέγονεν, οὐκ ἐντετυχηκῶς τῷ ἀνδρὶ δῆλος ἔτι εἶ.

{Λυσίμαχος} Τί μάλιστα, ὧ Νικία;

{Νικίας} Οὐ μοι δοκεῖς εἰδέναι ὅτι ὅς ἂν ἐγγύτατα Σωκράτους ἦ λόγῳ ὥσπερ γένει καὶ πλησιάζῃ διαλεγόμενος, ἀνάγκη αὐτῷ, ἐὰν ἄρα καὶ περὶ ἄλλου τοῦ πρότερον ἄρξῃται διαλέγεσθαι, μὴ παύεσθαι ὑπὸ τούτου περιαιγόμενον τῷ λόγῳ, πρὶν ἂν ἐμπέσῃ εἰς τὸ διδόναι περὶ αὐτοῦ λόγον, [188] ὄντινα τρόπον νῦν τε ζῆ καὶ ὄντινα τὸν παρεληλυθότα βίον βεβίωκεν· ἐπειδὴ δ' ἐμπέσῃ, ὅτι οὐ πρότερον αὐτὸν ἀφήσει Σωκράτης, πρὶν ἂν βασανίσῃ ταῦτα εὗ τε καὶ καλῶς ἅπαντα. ἐγὼ δὲ συνήθης τέ εἰμι τῷδε καὶ οἶδ' ὅτι ἀνάγκη ὑπὸ τούτου πάσχειν ταῦτα, καὶ ἔτι γε αὐτὸς ὅτι πείσομαι ταῦτα εὗ οἶδα· χαίρω γάρ, ὧ Λυσίμαχε, τῷ ἀνδρὶ πλησιάζων, καὶ οὐδὲν οἶμαι κακὸν εἶναι τὸ ὑπομνήσκεσθαι ὅτι μὴ καλῶς ἢ πεποιήκαμεν ἢ ποιῶμεν, ἀλλ' εἰς τὸν ἔπειτα βίον προμηθέστερον ἀνάγκη εἶναι τὸν ταῦτα μὴ φεύγοντα ἀλλ' ἐθέλοντα κατὰ τὸ τοῦ Σόλωνος καὶ ἀξιῶντα μανθάνειν ὥσπερ ἂν ζῆ, καὶ μὴ οἰόμενον αὐτῷ τὸ γῆρας νοῦν ἔχον προσιέναι. ἐμοὶ μὲν οὖν οὐδὲν ἄηθες οὐδ' αὖ ἀηδὲς ὑπὸ Σωκράτους βασανίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ πάλαι σχεδόν τι ἠπιστάμην ὅτι οὐ περὶ τῶν μειρακίων ἡμῖν ὁ λόγος ἔσοιτο Σωκράτους παρόντος, ἀλλὰ περὶ ἡμῶν αὐτῶν. ὅπερ οὖν λέγω, τὸ μὲν ἐμὸν οὐδὲν κωλύει Σωκράτει συνδιατρίβειν ὅπως οὗτος βούλεται· Λάχητα δὲ τόνδε ὄρα ὅπως ἔχει περὶ τοῦ τοιούτου.

{Λάχης} Ἀπλοῦν τό γ' ἐμόν, ὧ Νικία, περὶ λόγων ἐστίν, εἰ δὲ βούλει, οὐχ ἀπλοῦν ἀλλὰ διπλοῦν· καὶ γὰρ ἂν δόξαιμί τῳ φιλόλογος εἶναι καὶ αὖ μισόλογος. ὅταν μὲν γὰρ ἀκούω ἀνδρὸς περὶ ἀρετῆς διαλεγόμενου ἢ περὶ τινος σοφίας ὡς ἀληθῶς ὄντος ἀνδρὸς καὶ ἀξίου τῶν λόγων ὧν λέγει, χαίρω ὑπερφυῶς, θεώμενος ἅμα τὸν τε λέγοντα καὶ τὰ λεγόμενα ὅτι πρέποντα ἀλλήλοις καὶ ἀρμόττοντά ἐστι. καὶ κομιδῇ μοι δοκεῖ μουσικός ὁ τοιοῦτος εἶναι, ἀρμονίαν καλλίστην ἠρμωσμένος οὐ λύραν οὐδὲ παιδιᾶς ὄργανα, ἀλλὰ τῷ ὄντι ζῆν ἠρμωσμένος οὗ αὐτὸς αὐτοῦ τὸν βίον σύμφωνον τοῖς λόγοις πρὸς τὰ ἔργα, ἀτεχνῶς δωριστί ἀλλ' οὐκ ἰαστί, οἶμαι δὲ οὐδὲ φρυγιστί οὐδὲ λυδιστί, ἀλλ' ἤπερ μόνη Ἑλληνικὴ ἐστὶν ἀρμονία. ὁ μὲν οὖν τοιοῦτος χαίρειν με ποιεῖ φθεγγόμενος καὶ δοκεῖν ὄψοῦν φιλόλογον εἶναι – οὕτω σφόδρα ἀποδέχομαι παρ' αὐτοῦ τὰ λεγόμενα – ὁ δὲ τάναντία τούτου πράττων λυπεῖ με, ὅσῳ ἂν δοκῇ ἄμεινον λέγειν, τοσοῦτῳ μᾶλλον, καὶ ποιεῖ αὖ δοκεῖν εἶναι μισόλογον. Σωκράτους δ' ἐγὼ τῶν μὲν λόγων οὐκ ἔμπειρός εἰμι, ἀλλὰ πρότερον, ὡς ἔοικε, τῶν ἔργων ἐπειράθην, [189] καὶ ἐκεῖ αὐτὸν ἠῦρον ἄξιον ὄντα λόγων καλῶν καὶ πάσης παρρησίας. εἰ

οὗν καὶ τοῦτο ἔχει, συμβούλομαι τάνδρῃ, καὶ ἡδιστ' ἂν ἐξεταζοίμην ὑπὸ τοῦ τοιούτου, καὶ οὐκ ἂν ἀχθοίμην μανθάνων, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ τῷ Σόλωνι, ἐν μόνον προσλαβὼν, συγχωρῶ γηράσκων γὰρ πολλὰ διδάσκεσθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστῶν μόνον. τοῦτο γάρ μοι συγχωρεῖτω, ἀγαθὸν καὶ αὐτὸν εἶναι τὸν διδάσκαλον, ἵνα μὴ δυσμαθῆς φαίνωμαι ἀηδῶς μανθάνων· εἰ δὲ νεώτερος ὁ διδάσκων ἔσται ἢ μήπω ἐν δόξῃ ὢν ἢ τι ἄλλο τῶν τοιούτων ἔχων, οὐδέν μοι μέλει. σοὶ οὗν, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ ἐπαγγέλλομαι καὶ διδάσκειν καὶ ἐλέγγειν ἐμὲ ὅτι ἂν βούλη, καὶ μανθάνειν γε ὅτι αὖ ἐγὼ οἶδα· οὕτω σὺ παρ' ἐμοὶ διάκεισαι ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἢ μετ' ἐμοῦ συνδιεκινδύνευσας καὶ ἔδωκας σαυτοῦ πεῖραν ἀρετῆς ἣν χρὴ διδόναι τὸν μέλλοντα δικαίως δώσειν. λέγ' οὗν ὅτι σοι φίλον, μηδὲν τὴν ἡμετέραν ἡλικίαν ὑπόλογον ποιούμενος.

{Σωκράτης} Οὐ τὰ ὑμέτερα, ὡς ἔοικεν, αἰτιασόμεθα μὴ οὐχ ἔτοιμα εἶναι καὶ συμβουλεύειν καὶ συσκοπεῖν.

{Λυσιμάχος} Ἄλλ' ἡμέτερον δὴ ἔργον, ὦ Σώκρατες – ἓνα γάρ σε ἔγωγε ἡμῶν τίθημι – σκόπει οὗν ἀντ' ἐμοῦ ὑπὲρ τῶν νεανίσκων ὅτι δεόμεθα παρὰ τῶνδε πυνθάνεσθαι, καὶ συμβούλευε διαλεγόμενος τούτοις. ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ ἐπιλανθάνομαι ἤδη τὰ πολλὰ διὰ τὴν ἡλικίαν ὢν ἂν διανοηθῶ ἐρέσθαι καὶ αὖ ἂν ἀκούσω· ἐὰν δὲ μεταξὺ ἄλλοι λόγοι γένωνται, οὐ πάνυ μέμνημαι. ὑμεῖς οὗν λέγετε καὶ διέξιτε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς περὶ ὧν προυθέμεθα· ἐγὼ δ' ἀκούσομαι καὶ ἀκούσας αὖ μετὰ Μελησίου τοῦδε ποιήσω τοῦτο ὅτι ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ.

{Σωκράτης} Πειστέον, ὦ Νικία τε καὶ Λάχης, Λυσιμάχῳ καὶ Μελησίᾳ. ἃ μὲν οὗν νυνδὴ ἐπεχειρήσαμεν σκοπεῖν, τίνες οἱ διδάσκαλοι ἡμῖν τῆς τοιαύτης παιδείας γεγόνασιν ἢ τίνας ἄλλους βελτίους πεποιήκαμεν, ἴσως μὲν οὐ κακῶς εἶχεν ἐξετάζειν καὶ τὰ τοιαῦτα ἡμᾶς αὐτούς· ἀλλ' οἶμαι καὶ ἡ τοιάδε σκέψις εἰς ταῦτόν φέρει, σχεδὸν δέ τι καὶ μᾶλλον ἐξ ἀρχῆς εἶη ἂν. εἰ γὰρ τυγχάνομεν ἐπιστάμενοι ὅπου οὗν πέρι ὅτι παραγενόμενόν τῳ βέλτιον ποιεῖ ἐκεῖνο ὃ παρεγένετο, καὶ προσέτι οἷοί τε ἔσμεν αὐτὸ ποιεῖν παραγίνεσθαι ἐκείνῳ, δῆλον ὅτι αὐτό γε ἴσμεν τοῦτο οὗ πέρι σύμβουλοι ἂν γενοίμεθα ὡς ἂν τις αὐτὸ ῥᾶστα καὶ ἄριστ' ἂν κτήσαιο. ἴσως οὗν οὐ μανθάνετέ μου ὅτι λέγω, ἀλλ' ὧδε ῥᾶσον μαθήσεσθε. [190] εἰ τυγχάνομεν ἐπιστάμενοι ὅτι ὄψις παραγενομένη ὀφθαλμοῖς βελτίους ποιεῖ ἐκείνους οἷς παρεγένετο, καὶ προσέτι οἷοί τ' ἔσμεν ποιεῖν αὐτὴν παραγίνεσθαι ὄμμασι, δῆλον ὅτι ὄψιν γε ἴσμεν αὐτὴν ὅτι ποτ' ἔστιν, ἣς πέρι σύμβουλοι ἂν γενοίμεθα ὡς ἂν τις αὐτὴν ῥᾶστα καὶ ἄριστα κτήσαιο. εἰ γὰρ μηδ' αὐτὸ τοῦτο εἰδεῖμεν, ὅτι ποτ' ἔστιν ὄψις ἢ ὅτι ἔστιν ἀκοή, σχολῆ ἂν σύμβουλοί γε ἄξιοι λόγου γενοίμεθα καὶ ἰατροὶ ἢ περὶ ὀφθαλμῶν ἢ περὶ ὠτων, ὄντινα τρόπον ἀκοὴν ἢ ὄψιν κάλλιστ' ἂν κτήσαιο τις.

{Λάχης} Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν, ὦ Λάχης, καὶ νῦν ἡμᾶς τῷδε παρακαλεῖτον εἰς συμβουλήν, τίν' ἂν τρόπον τοῖς ὑέσιν αὐτῶν ἀρετὴ παραγενομένη ταῖς ψυχαῖς ἀμείνους ποιήσεις;

{Λάχης} Πάνυ γε.

{Σωκράτης} Ἄρ' οὗν ἡμῖν τοῦτό γ' ὑπάρχειν δεῖ, τὸ εἰδέναι ὅτι ποτ' ἔστιν ἀρετὴ; εἰ γὰρ που μηδ' ἀρετὴν εἰδεῖμεν τὸ παράπαν ὅτι ποτε τυγχάνει ὄν, τίν' ἂν τρόπον τούτου σύμβουλοι γενοίμεθ' ἂν ὄψωμεν, ὅπως ἂν αὐτὸ κάλλιστα κτήσαιο;

{Λάχης} Οὐδένα, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

{Σωκράτης} Φαμέν ἄρα, ὦ Λάχης, εἰδέναι αὐτὸ ὅτι ἔστιν.

{Λάχης} Φαμέν μέντοι.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν ὃ γε ἴσμεν, κἂν εἴπομεν δήπου τί ἐστίν.

{Λάχης} Πῶς γὰρ οὐ;

{Σωκράτης} Μὴ τοίνυν, ὦ ἄριστε, περὶ ὅλης ἀρετῆς εὐθέως σκοπώμεθα – πλεον γὰρ ἴσως ἔργον – ἀλλὰ μέρους τινὸς περὶ πρῶτον ἴδωμεν εἰ ἰκανῶς ἔχομεν πρὸς τὸ εἰδέναι· καὶ ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκός, ῥάων ἢ σκέψις ἔσται.

{Λάχης} Ἄλλ' οὕτω ποιῶμεν, ὦ Σώκρατες, ὡς σὺ βούλει.

{Σωκράτης} Τί οὖν ἂν προελοιμέθα τῶν τῆς ἀρετῆς μερῶν; ἢ δῆλον δὴ ὅτι τοῦτο εἰς ὃ τείνειν δοκεῖ ἢ ἐν τοῖς ὅπλοις μάθησις; δοκεῖ δέ που τοῖς πολλοῖς εἰς ἀνδρείαν. ἢ γάρ;

{Λάχης} Καὶ μάλα δὴ οὕτω δοκεῖ.

{Σωκράτης} Τοῦτο τοίνυν πρῶτον ἐπιχειρήσωμεν, ὦ Λάχης, εἰπεῖν, ἀνδρεία τί ποτ' ἐστίν· ἔπειτα μετὰ τοῦτο σκεψόμεθα καὶ ὅτῳ ἂν τρόπῳ τοῖς νεανίσκοις παραγένοιτο, καθ' ὅσον οἷόν τε ἐξ ἐπιτηδευμάτων τε καὶ μαθημάτων παραγενέσθαι. ἀλλὰ πειρῶ εἰπεῖν ὃ λέγω, τί ἐστίν ἀνδρεία.

{Λάχης} Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν· εἰ γάρ τις ἐθέλοι ἐν τῇ τάξει μένων ἀμύνεσθαι τοὺς πολεμίους καὶ μὴ φεύγει, εὖ ἴσθι ὅτι ἀνδρεῖος ἂν εἴη.

{Σωκράτης} Εὖ μὲν λέγεις, ὦ Λάχης· ἀλλ' ἴσως ἐγὼ αἴτιος, οὐ σαφῶς εἰπὼν, τὸ σὲ ἀποκρίνασθαι μὴ τοῦτο ὃ διανοούμενος ἠρόμην, ἀλλ' ἕτερον.

{Λάχης} Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες;

[191]

{Σωκράτης} Ἐγὼ φράσω, ἐὰν οἷός τε γένωμαι. ἀνδρεῖός που οὗτος, ὃν καὶ σὺ λέγεις, ὃς ἂν ἐν τῇ τάξει μένων μάχηται τοῖς πολεμίοις.

{Λάχης} Ἐγὼ γοῦν φημι.

{Σωκράτης} Καὶ γὰρ ἐγώ. ἀλλὰ τί αὖ ὅδε, ὃς ἂν φεύγων μάχηται τοῖς πολεμίοις ἀλλὰ μὴ μένων;

{Λάχης} Πῶς φεύγων;

{Σωκράτης} Ὡσπερ που καὶ Σκύθαι λέγονται οὐχ ἦττον φεύγοντες ἢ διώκοντες μάχεσθαι, καὶ Ὀμηρός που ἐπαινῶν τοὺς τοῦ Αἰνείου ἵππους κραιπνὰ μάλ' ἔνθα καὶ ἔνθα ἔφη αὐτοὺς ἐπίστασθαι διώκειν ἢ δὲ φέβεσθαι· καὶ αὐτὸν τὸν Αἰνεῖαν κατὰ τοῦτ' ἐνεκωμίασε, κατὰ τὴν τοῦ φόβου ἐπιστήμην, καὶ εἶπεν αὐτὸν εἶναι μῆστωρα φόβοιο.

{Λάχης} Καὶ καλῶς γε, ὦ Σώκρατες· περὶ ἀρμάτων γὰρ ἔλεγε. καὶ σὺ τὸ τῶν Σκυθῶν ἱππέων περὶ λέγεις· τὸ μὲν γὰρ ἱππικὸν τὸ ἐκείνων οὕτω μάχεται, τὸ δὲ ὀπλιτικὸν τό γε τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἐγὼ λέγω.

{Σωκράτης} Πλὴν γ' ἴσως, ὦ Λάχης, τὸ Λακεδαιμονίων. Λακεδαιμονίους γὰρ φασιν ἐν Πλαταιαῖς, ἐπειδὴ πρὸς τοῖς γεροφόροις ἐγένοντο, οὐκ ἐθέλειν μένοντας πρὸς αὐτοὺς μάχεσθαι, ἀλλὰ φεύγειν,

ἐπειδὴ δ' ἐλύθησαν αἱ τάξεις τῶν Περσῶν, ἀναστρεφομένους ὥσπερ ἵππεας μάχεσθαι καὶ οὕτω νικῆσαι τὴν ἐκεῖ μάχην.

{Λάχης} Ἀληθῆ λέγεις.

{Σωκράτης} Τοῦτο τοίνυν ὁ ἄρτι ἔλεγον, ὅτι ἐγὼ αἴτιος μὴ καλῶς σε ἀποκρίνασθαι, ὅτι οὐ καλῶς ἠρόμην – βουλόμενος γάρ σου πυθέσθαι μὴ μόνον τοὺς ἐν τῷ ὀπλιτικῷ ἀνδρείους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἵππικῷ καὶ ἐν σύμπαντι τῷ πολεμικῷ εἶδει, καὶ μὴ μόνον τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τοῖς πρὸς τὴν θάλατταν κινδύνους ἀνδρείους ὄντας, καὶ ὅσοι γε πρὸς νόσους καὶ ὅσοι πρὸς πενίας ἢ καὶ πρὸς τὰ πολιτικὰ ἀνδρεῖοι εἰσιν, καὶ ἔτι αὖ μὴ μόνον ὅσοι πρὸς λύπας ἀνδρεῖοι εἰσιν ἢ φόβους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐπιθυμίας ἢ ἡδονὰς δεινοὶ μάχεσθαι, καὶ μένοντες καὶ ἀναστρέφοντες – εἰσὶ γὰρ πού τινες, ὧς Λάχης, καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνδρεῖοι –

{Λάχης} Καὶ σφόδρα, ὦ Σώκρατες.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν ἀνδρεῖοι μὲν πάντες οὗτοί εἰσιν, ἀλλ' οἱ μὲν ἐν ἡδοναῖς, οἱ δ' ἐν λύπαις, οἱ δ' ἐν ἐπιθυμίαις, οἱ δ' ἐν φόβοις τὴν ἀνδρείαν κέκτηνται· οἱ δέ γ' οἴμαι δειλίαν ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις.

{Λάχης} Πάνυ γε.

{Σωκράτης} Τί ποτε ὄν ἐκάτερον τούτων; τοῦτο ἐπυνθανόμην. πάλιν οὖν πειρῶ εἰπεῖν ἀνδρείαν πρῶτον τί ὄν ἐν πᾶσι τούτοις ταυτόν ἐστιν· ἢ οὐπω καταμανθάνεις ὃ λέγω;

{Λάχης} Οὐ πάνυ τι.

[192]

{Σωκράτης} Ἀλλ' ὧδε λέγω, ὥσπερ ἂν εἰ τάχος ἠρώτων τί ποτ' ἐστίν, ὃ καὶ ἐν τῷ τρέχειν τυγχάνει ὄν ἡμῖν καὶ ἐν τῷ κιθαρίζειν καὶ ἐν τῷ λέγειν καὶ ἐν τῷ μανθάνειν καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς, καὶ σχεδόν τι αὐτὸ κεκτήμεθα, οὗ καὶ περί ἄξιον λέγειν, ἢ ἐν ταῖς τῶν χειρῶν πράξεσιν ἢ σκελῶν ἢ στόματός τε καὶ φωνῆς ἢ διανοίας· ἢ οὐχ οὕτω καὶ σὺ λέγεις;

{Λάχης} Πάνυ γε.

{Σωκράτης} Εἰ τοίνυν τίς με ἔροιτο· «ἽΩ Σώκρατες, τί λέγεις τοῦτο ὃ ἐν πᾶσιν ὀνομάζεις ταχυτῆτα εἶναι;» εἴποιμ' ἂν αὐτῷ ὅτι τὴν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλὰ διαπραττομένην δύναμιν ταχυτῆτα ἔγωγε καλῶ καὶ περὶ φωνὴν καὶ περὶ δρόμον καὶ περὶ ἄλλα πάντα.

{Λάχης} Ὅρθῶς γε σὺ λέγων.

{Σωκράτης} Πειρῶ δὴ καὶ σὺ, ὦ Λάχης, τὴν ἀνδρείαν οὕτως εἰπεῖν τίς οὔσα δύναμις ἢ αὐτὴ ἐν ἡδονῇ καὶ ἐν λύπῃ καὶ ἐν ἅπασιν οἷς νυνδὴ ἐλέγομεν αὐτὴν εἶναι, ἔπειτα ἀνδρεία κέκληται.

{Λάχης} Δοκεῖ τοίνυν μοι καρτερία τίς εἶναι τῆς ψυχῆς, εἰ τό γε διὰ πάντων περὶ ἀνδρείας πεφυκὸς δεῖ εἰπεῖν.

{Σωκράτης} Ἀλλὰ μὴν δεῖ, εἴ γε τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρινόμεθα ἡμῖν αὐτοῖς. τοῦτο τοίνυν ἔμοιγε φαίνεται· οὐτὶ πᾶσά γε, ὡς ἐγὼμαι, καρτερία ἀνδρεία σοι φαίνεται. τεκμαίρομαι δὲ ἐνθένδε· σχεδὸν γάρ τι οἶδα, ὦ Λάχης, ὅτι τῶν πάνυ καλῶν πραγμάτων ἡγῆ σὺ ἀνδρείαν εἶναι.

{Λάχης} Εὖ μὲν οὖν ἴσθι ὅτι τῶν καλλίστων.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν ἢ μὲν μετὰ φρονήσεως καρτερία καλὴ κάγαθή;

{Λάχης} Πάνυ γε.

{Σωκράτης} Τί δ' ἢ μετ' ἀφροσύνης; οὐ τούναντίον ταύτη βλαβερὰ καὶ κακοῦργος;

{Λάχης} Ναί.

{Σωκράτης} Καλὸν οὖν τι φήσεις σὺ εἶναι τὸ τοιοῦτον, ὃν κακοῦργόν τε καὶ βλαβερόν;

{Λάχης} Οὐκουν δίκαιόν γε, ὦ Σώκρατες.

{Σωκράτης} Οὐκ ἄρα τήν γε τοιαύτην καρτερίαν ἀνδρείαν ὁμολογήσεις εἶναι, ἐπειδήπερ οὐ καλὴ ἐστίν, ἢ δὲ ἀνδρεία καλὸν ἐστίν.

{Λάχης} Ἀληθῆ λέγεις.

{Σωκράτης} Ἡ φρόνιμος ἄρα καρτερία κατὰ τὸν σὸν λόγον ἀνδρεία ἂν εἴη.

{Λάχης} Ἔοικεν.

{Σωκράτης} Ἰδωμεν δὴ, ἢ εἰς τί φρόνιμος; ἢ ἢ εἰς ἅπαντα καὶ τὰ μεγάλα καὶ τὰ μικρά; οἷον εἴ τις καρτερεῖ ἀναλίσκων ἀργύριον φρονίμως, εἰδὼς ὅτι ἀναλώσας πλέον ἐκτίσεται, τοῦτον ἀνδρεῖον καλοῖς ἂν;

{Λάχης} Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε.

{Σωκράτης} Ἄλλ' οἷον εἴ τις ἰατρὸς ὢν, περιπλευμονία τοῦ ὑέος ἐχομένου ἢ ἄλλου τινὸς καὶ δεομένου πιεῖν ἢ φαγεῖν δοῦναι, [193] μὴ κάμπτοιτο ἀλλὰ καρτεροῖ;

{Λάχης} Οὐδ' ὅπωςτιοῦν οὐδ' αὕτη.

{Σωκράτης} Ἄλλ' ἐν πολέμῳ καρτεροῦντα ἄνδρα καὶ ἐθέλοντα μάχεσθαι, φρονίμως λογιζόμενον, εἰδότα μὲν ὅτι βοηθήσουσιν ἄλλοι αὐτῷ, πρὸς ἐλάττους δὲ καὶ φαυλοτέρους μαχεῖται ἢ μεθ' ὧν αὐτός ἐστίν, ἔτι δὲ χωρία ἔχει κρείττω, τοῦτον τὸν μετὰ τῆς τοιαύτης φρονήσεως καὶ παρασκευῆς καρτεροῦντα ἀνδρειότερον ἂν φαίης ἢ τὸν ἐν τῷ ἐναντίῳ στρατοπέδῳ ἐθέλοντα ὑπομένειν τε καὶ καρτερεῖν;

{Λάχης} Τὸν ἐν τῷ ἐναντίῳ, ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες.

{Σωκράτης} Ἀλλὰ μὴν ἀφρονεστέρα γε ἢ τούτου ἢ ἢ τοῦ ἐτέρου καρτερία.

{Λάχης} Ἀληθῆ λέγεις.

{Σωκράτης} Καὶ τὸν μετ' ἐπιστήμης ἄρα ἵππικῆς καρτεροῦντα ἐν ἵππομαχίᾳ ἤττον φήσεις ἀνδρεῖον εἶναι ἢ τὸν ἄνευ ἐπιστήμης.

{Λάχης} Ἔμοιγε δοκεῖ.

{Σωκράτης} Καὶ τὸν μετὰ σφενδοθητικῆς ἢ τοξικῆς ἢ ἄλλης τινὸς τέχνης καρτεροῦντα.

{Λάχης} Πάνυ γε.

{Σωκράτης} Καὶ ὅσοι ἂν ἐθέλωσιν εἰς φρέαρ καταβαίνοντες καὶ κολυμβῶντες καρτερεῖν ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ, μὴ ὄντες δεινοί, ἢ ἐν τινὶ ἄλλῳ τοιούτῳ, ἀνδρειότερους φήσεις τῶν ταῦτα δεινῶν.

{Λάχης} Τί γὰρ ἂν τις ἄλλο φαίη, ὦ Σώκρατες;

{Σωκράτης} Οὐδέν, εἴπερ οἰοιτό γε οὕτως.

{Λάχης} Ἀλλὰ μὴν οἶμαί γε.

{Σωκράτης} Καὶ μὴν που ἀφρονεστέως γε, ὦ Λάχης, οἱ τοιοῦτοι κινδυνεύουσιν τε καὶ καρτεροῦσιν ἢ οἱ μετὰ τέχνης αὐτὸ πράττοντες.

{Λάχης} Φαίνονται.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν αἰσχρὰ ἢ ἄφρων τόλμα τε καὶ καρτέρησις ἐν τῷ πρόσθεν ἐφάνη ἡμῖν οὔσα καὶ βλαβερά;

{Λάχης} Πάνυ γε.

{Σωκράτης} Ἡ δέ γε ἀνδρεία ὠμολογεῖτο καλὸν τι εἶναι.

{Λάχης} Ὁμολογεῖτο γάρ.

{Σωκράτης} Νῦν δ' αὖ πάλιν φαμέν ἐκεῖνο τὸ αἰσχρὸν, τὴν ἄφρονα καρτέρησιν, ἀνδρείαν εἶναι.

{Λάχης} Ἐοίκαμεν.

{Σωκράτης} Καλῶς οὖν σοι δοκοῦμεν λέγειν;

{Λάχης} Μὰ τὸν Δί', ὦ Σώκρατες, ἐμοὶ μὲν οὔ.

{Σωκράτης} Οὐκ ἄρα που κατὰ τὸν σὸν λόγον δωριστὶ ἡρμόσμεθα ἐγὼ τε καὶ σύ, ὦ Λάχης· τὰ γὰρ ἔργα οὐ συμφωνεῖ ἡμῖν τοῖς λόγοις. ἔργῳ μὲν γάρ, ὡς ἔοικε, φαίη ἂν τις ἡμᾶς ἀνδρείας μετέχειν, λόγῳ δ', ὡς ἐγῶμαι, οὐκ ἂν, εἰ νῦν ἡμῶν ἀκούσειε διαλεγομένων.

{Λάχης} Ἀληθέστατα λέγεις.

{Σωκράτης} Τί οὖν; δοκεῖ καλὸν εἶναι οὕτως ἡμᾶς διακεῖσθαι;

{Λάχης} Οὐδ' ὅπωςτιοῦν.

{Σωκράτης} Βούλει οὖν ᾧ λέγομεν πειθώμεθα τό γε τοσοῦτον;

{Λάχης} Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο, καὶ τίνι τούτῳ;

[194]

{Σωκράτης} Τῷ λόγῳ ὃς καρτερεῖν κελεύει. εἰ οὖν βούλει, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῇ ζητήσῃ ἐπιμείνωμέν τε καὶ καρτερήσωμεν, ἵνα καὶ μὴ ἡμῶν αὐτῇ ἡ ἀνδρεία καταγελάσῃ, ὅτι οὐκ ἀνδρείως αὐτὴν ζητοῦμεν, εἰ ἄρα πολλάκις αὐτῇ ἡ καρτέρησίς ἐστιν ἀνδρεία.

{Λάχης} Ἐγὼ μὲν ἔτοιμος, ὦ Σώκρατες, μὴ προαφίστασθαι. καίτοι ἀήθης γ' εἰμὶ τῶν τοιούτων λόγων· ἀλλὰ τίς με καὶ φιλονικία εἴληφεν πρὸς τὰ εἰρημένα, καὶ ὡς ἀληθῶς ἀγανακτῶ εἰ οὕτως ἂν νοῶ μὴ οἷός τ' εἰμὶ εἰπεῖν. νοεῖν μὲν γὰρ ἔμοιγε δοκῶ περὶ ἀνδρείας ὅτι ἔστιν, οὐκ οἶδα δ' ὅπῃ με ἄρτι διέφυγεν, ὥστε μὴ συλλαβεῖν τῷ λόγῳ αὐτὴν καὶ εἰπεῖν ὅτι ἔστιν.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν, ὦ φίλε, τὸν ἀγαθὸν κυνηγέτην μεταθεῖν χρὴ καὶ μὴ ἀνιέναι.

{Λάχης} Παντάπασι μὲν οὖν.

{Σωκράτης} Βούλει οὖν καὶ Νικίαν τόνδε παρακαλῶμεν ἐπὶ τὸ κυνηγέσιον, εἴ τι ἡμῶν εὐπορώτερός ἐστιν;

{Λάχης} Βούλομαι· πῶς γὰρ οὐ;

{Σωκράτης} Ἴθι δὴ, ὦ Νικία, ἀνδράσι φίλοις χειμαζομένοις ἐν λόγῳ καὶ ἀποροῦσιν βοήθησον, εἴ τινα ἔχεις δύναμιν. τὰ μὲν γὰρ δὴ ἡμέτερα ὀρᾶς ὡς ἄπορα· σὺ δ' εἰπὼν ὅτι ἡγῆ ἀνδρείαν εἶναι, ἡμᾶς τε τῆς ἀπορίας ἔκλυσαι καὶ αὐτὸς ἅ νοεῖς τῷ λόγῳ βεβαίωσαι.

{Νικίας} Δοκεῖτε τοίνυν μοι πάλαι οὐ καλῶς, ὦ Σώκρατες, ὀρίζεσθαι τὴν ἀνδρείαν· ὁ γὰρ ἐγὼ σοῦ ἤδη καλῶς λέγοντος ἀκήκοα, τούτῳ οὐ χρῆσθε.

{Σωκράτης} Ποίῳ δὴ, ὦ Νικία;

{Νικίας} Πολλάκις ἀκήκοά σου λέγοντος ὅτι ταῦτα ἀγαθὸς ἕκαστος ἡμῶν ἄπερ σοφός, ἅ δὲ ἀμαθής, ταῦτα δὲ κακός.

{Σωκράτης} Ἀληθῆ μέντοι νῆ Δία λέγεις, ὦ Νικία.

{Νικίας} Οὐκοῦν εἴπερ ὁ ἀνδρεῖος ἀγαθός, δῆλον ὅτι σοφός ἐστιν.

{Σωκράτης} Ἦκουσας, ὦ Λάχης;

{Λάχης} Ἔγωγε, καὶ οὐ σφόδρα γε μανθάνω ὃ λέγει.

{Σωκράτης} Ἄλλ' ἐγὼ δοκῶ μανθάνειν, καὶ μοι δοκεῖ ἀνὴρ σοφίαν τινὰ τὴν ἀνδρείαν λέγειν.

{Λάχης} Ποίαν, ὦ Σώκρατες, σοφίαν;

{Σωκράτης} Οὐκοῦν τόνδε τοῦτο ἐρωτᾶς;

{Λάχης} Ἔγωγε.

{Σωκράτης} Ἴθι δὴ, αὐτῷ εἰπέ, ὦ Νικία, ποία σοφία ἀνδρεία ἂν εἴη κατὰ τὸν σὸν λόγον. οὐ γὰρ που ἢ γε αὐλητική.

{Νικίας} Οὐδαμῶς.

{Σωκράτης} Οὐδὲ μὴν ἢ κιθαρῖστική.

{Νικίας} Οὐ δῆτα.

{Σωκράτης} Ἀλλὰ τίς δὴ αὕτη ἢ τίνος ἐπιστήμη;

{Λάχης} Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς αὐτὸν ἐρωτᾶς, ὦ Σώκρατες, καὶ εἰπέτω γε τίνα φησὶν αὐτὴν εἶναι.

{Νικίας} Ταύτην ἔγωγε, ὦ Λάχης, [195] τὴν τῶν δεινῶν καὶ θαρραλέων ἐπιστήμην καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν.

{Λάχης} Ὡς ἄτοπα λέγει, ὦ Σώκρατες.

{Σωκράτης} Πρὸς τί τοῦτ' εἶπες βλέψας, ὦ Λάχης;

{Λάχης} Πρὸς ὅτι; χωρὶς δήπου σοφία ἐστὶν ἀνδρείας.

{Σωκράτης} Οὐκουν φησί γε Νικίας.

{Λάχης} Οὐ μέντοι μὰ Δία· ταῦτά τοι καὶ ληρεῖ.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν διδάσκωμεν αὐτὸν ἀλλὰ μὴ λοιδορῶμεν.

{Νικίας} Οὐκ, ἀλλὰ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, Λάχης ἐπιθυμεῖν κάμει φανῆναι μηδὲν λέγοντα, ὅτι καὶ αὐτὸς ἄρτι τοιοῦτός τις ἐφάνη.

{Λάχης} Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Νικία, καὶ πειράσομαί γε ἀποφῆναι· οὐδὲν γὰρ λέγεις, ἐπεὶ αὐτίκα ἐν ταῖς νόσοις οὐχ οἱ ἰατροὶ τὰ δεινὰ ἐπίστανται; ἢ οἱ ἀνδρεῖοι δοκοῦσί σοι ἐπίστασθαι; ἢ τοὺς ἰατροὺς σὺ ἀνδρείους καλεῖς;

{Νικίας} Οὐδ' ὅπωςτιοῦν.

{Λάχης} Οὐδέ γε τοὺς γεωργοὺς οἶμαι. καίτοι τά γε ἐν τῇ γεωργίᾳ δεινὰ οὗτοι δήπου ἐπίστανται, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοὶ ἅπαντες τὰ ἐν ταῖς αὐτῶν τέχναις δεινὰ τε καὶ θαρραλέα ἴσασιν· ἀλλ' οὐδέν τι μᾶλλον οὗτοι ἀνδρεῖοί εἰσιν.

{Σωκράτης} Τί δοκεῖ Λάχης λέγειν, ὦ Νικία; ἔοικεν μέντοι λέγειν τι.

{Νικίας} Καὶ γὰρ λέγει γέ τι, οὐ μέντοι ἀληθές γε.

{Σωκράτης} Πῶς δή;

{Νικίας} Ὅτι οἶεται τοὺς ἰατροὺς πλέον τι εἰδέναι περὶ τοὺς κάμνοντας ἢ τὸ ὑγιεινὸν εἰπεῖν οἷόν τε καὶ νοσῶδες, οἱ δὲ δήπου τοσοῦτον μόνον ἴσασιν· εἰ δὲ δεινὸν τῷ τοῦτό ἐστιν τὸ ὑγιαίνειν μᾶλλον ἢ τὸ κάμνειν, ἠγῆ σὺ τουτί, ὦ Λάχης, τοὺς ἰατροὺς ἐπίστασθαι; ἢ οὐ πολλοῖς οἶει ἐκ τῆς νόσου ἄμεινον εἶναι μὴ ἀναστῆναι ἢ ἀναστῆναι; τοῦτο γὰρ εἶπέ· σὺ πᾶσι φῆς ἄμεινον εἶναι ζῆν καὶ οὐ πολλοῖς κρεῖττον τεθνάναι;

{Λάχης} Οἶμαι ἔγωγε τοῦτό γε.

{Νικίας} Οἷς οὖν τεθνάναι λυσιτελεῖ, ταῦτά οἶει δεινὰ εἶναι καὶ οἷς ζῆν;

{Λάχης} Οὐκ ἔγωγε.

{Νικίας} Ἀλλὰ τοῦτο δὴ σὺ δίδως τοῖς ἰατροῖς γινώσκειν ἢ ἄλλω τινὶ δημιουργῷ πλὴν τῷ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἐπιστήμονι, ὃν ἐγὼ ἀνδρεῖον καλῶ;

{Σωκράτης} Κατανοεῖς, ὦ Λάχης, ὅτι λέγει;

{Λάχης} Ἐγωγε, ὅτι γε τοὺς μάντις καλεῖ τοὺς ἀνδρείους· τίς γὰρ δὴ ἄλλος εἴσεται ὅτῳ ἄμεινον ζῆν ἢ τεθνάναι; καίτοι σὺ, ὦ Νικία, πότερον ὁμολογεῖς μάντις εἶναι ἢ οὔτε μάντις οὔτε ἀνδρεῖος;

{Νικίας} Τί δέ; μάντι αὖ οἶει προσήκει τὰ δεινὰ γινώσκειν καὶ τὰ θαρραλέα;

{Λάχης} Ἐγωγε· τίτι γὰρ ἄλλω;

{Νικίας} ὦ ἐγὼ λέγω πολὺ μᾶλλον, ὃ βέλτιστε· ἐπεὶ μάντιν γε τὰ σημεῖα μόνον δεῖ γινώσκειν τῶν ἐσομένων, εἴτε τῷ θάνατος εἴτε νόσος εἴτε ἀποβολὴ χρημάτων ἔσται, [196] εἴτε νίκη εἴτε ἦττα ἢ πολέμου ἢ καὶ ἄλλης τινὸς ἀγωνίας· ὅτι δέ τῷ ἄμεινον τούτων ἢ παθεῖν ἢ μὴ παθεῖν, τί μᾶλλον μάντι ἐπισημαίνει κρῖναι ἢ ἄλλῳ ὀφθαλμῷ;

{Λάχης} Ἄλλ' ἐγὼ τούτου οὐ μανθάνω, ὃ Σώκρατες, ὅτι βούλεται λέγειν· οὔτε γὰρ μάντιν οὔτε ἰατρὸν οὔτε ἄλλον οὐδένα δηλοῖ ὄντινα λέγει τὸν ἀνδρεῖον, εἰ μὴ εἰ θεὸν τινα λέγει αὐτὸν εἶναι. ἐμοὶ μὲν οὖν φαίνεται Νικίας οὐκ ἐθέλειν γενναίως ὁμολογεῖν ὅτι οὐδὲν λέγει, ἀλλὰ στρέφεται ἄνω καὶ κάτω ἐπικρυπτόμενος τὴν αὐτοῦ ἀπορίαν· καίτοι κἂν ἡμεῖς οἴοι τε ἡμεῖς ἄρτι ἐγὼ τε καὶ σὺ τοιαῦτα στρέφεσθαι, εἰ ἐβουλόμεθα μὴ δοκεῖν ἐναντία ἡμῖν αὐτοῖς λέγειν. εἰ μὲν οὖν ἐν δικαστηρίῳ ἡμῖν οἱ λόγοι ἦσαν, εἶχεν ἂν τινα λόγον ταῦτα ποιεῖν· νῦν δὲ τί ἂν τις ἐν συνουσίᾳ τοιᾶδε μάτην κενοῖς λόγοις αὐτὸς αὐτὸν κοσμοῖ;

{Σωκράτης} Οὐδὲν οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ, ὃ Λάχης· ἀλλ' ὀρώμεν μὴ Νικίας οἴεται τι λέγειν καὶ οὐ λόγου ἕνεκα ταῦτα λέγει. αὐτοῦ οὖν σαφέστερον πυθόμεθα τί ποτε νοεῖ· καὶ ἔάν τι φαίνεται λέγων, συγχωρησόμεθα, εἰ δὲ μή, διδάξομεν.

{Λάχης} Σὺ τοίνυν, ὃ Σώκρατες, εἰ βούλει πυνθάνεσθαι, πυνθάνου· ἐγὼ δ' ἴσως ἰκανῶς πέπυσμαι.

{Σωκράτης} Ἄλλ' οὐδὲν με κωλύει· κοινὴ γὰρ ἔσται ἡ πίστις ὑπὲρ ἐμοῦ τε καὶ σοῦ.

{Λάχης} Πάνυ μὲν οὖν.

{Σωκράτης} Λέγε δή μοι, ὃ Νικία – μᾶλλον δ' ἡμῖν· κοινούμεθα γὰρ ἐγὼ τε καὶ Λάχης τὸν λόγον – τὴν ἀνδρείαν ἐπιστήμην φῆς δεινῶν τε καὶ θαρραλέων εἶναι;

{Νικίας} Ἔγωγε.

{Σωκράτης} Τοῦτο δὲ οὐ παντὸς δὴ εἶναι ἀνδρὸς γινῶναι, ὅποτε γε μήτε ἰατρὸς μήτε μάντις αὐτὸ γινώσεται μηδὲ ἀνδρεῖος ἔσται, ἐὰν μὴ αὐτὴν ταύτην τὴν ἐπιστήμην προσλάβῃ· οὐχ οὕτως ἔλεγε;

{Νικίας} Οὕτω μὲν οὖν.

{Σωκράτης} Κατὰ τὴν παροιμίαν ἄρα τῷ ὄντι οὐκ ἂν πᾶσα ἕως γνοίῃ οὐδ' ἂν ἀνδρεία γένοιτο.

{Νικίας} Οὐ μοι δοκεῖ.

{Σωκράτης} Δῆλον δὴ, ὃ Νικία, ὅτι οὐδὲ τὴν Κρομμυωνίαν ἔν πιστεύεις σύ γε ἀνδρείαν γεγονέναι. τοῦτο δὲ λέγω οὐ παίζων, ἀλλ' ἀναγκαῖον οἶμαι τῷ ταῦτα λέγοντι μηδενὸς θηρίου ἀποδέχεσθαι ἀνδρείαν, ἢ συγχωρεῖν θηρίον τι οὕτω σοφὸν εἶναι, ὥστε ἂ ὀλίγοι ἀνθρώπων ἴσασι διὰ τὸ χαλεπὰ εἶναι γινῶναι, ταῦτα λέοντα ἢ πάρδαλιν ἢ τινα κάπρον φάναι εἰδέναι· ἀλλ' ἀνάγκη ὁμοίως λέοντα καὶ ἔλαφον καὶ ταῦρον καὶ πίθηκον πρὸς ἀνδρείαν φάναι πεφυκέναι τὸν τιθέμενον ἀνδρείαν τοῦθ' ὅπερ σὺ τίθεσαι.

[197]

{Λάχης} Νῆ τοὺς θεοὺς, καὶ εὖ γε λέγεις, ὃ Σώκρατες, καὶ ἡμῖν ὡς ἀληθῶς τοῦτο ἀπόκρισαι, ὃ Νικία, πότερον σοφώτερα φῆς ἡμῶν ταῦτα εἶναι τὰ θηρία, ἢ πάντες ὁμολογοῦμεν ἀνδρεῖα εἶναι, ἢ πᾶσιν ἐναντιούμενος τολμᾶς μηδὲ ἀνδρεῖα αὐτὰ καλεῖν;

{*Νικίας*} Οὐ γάρ τι, ὦ Λάχης, ἔγωγε ἀνδρεῖα καλῶ οὔτε θηρία οὔτε ἄλλο οὐδὲν τὸ τὰ δεινὰ ὑπὸ ἀνοίας μὴ φοβούμενον, ἀλλ' ἄφοβον καὶ μῶρον· ἢ καὶ τὰ παιδία πάντα οἶμαι με ἀνδρεῖα καλεῖν, ἃ δι' ἀνοίαν οὐδὲν δέδοικεν; ἀλλ' οἶμαι τὸ ἄφοβον καὶ τὸ ἀνδρεῖον οὐ ταῦτόν ἐστιν. ἐγὼ δὲ ἀνδρείας μὲν καὶ προμηθίας πάνυ τισὶν ὀλίγοις οἶμαι μετεῖναι, θρασύτητος δὲ καὶ τόλμης καὶ τοῦ ἀφόβου μετὰ ἀπρομηθίας πάνυ πολλοῖς καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παίδων καὶ θηρίων. ταῦτ' οὖν ἃ σὺ καλεῖς ἀνδρεῖα καὶ οἱ πολλοί, ἐγὼ θρασέα καλῶ, ἀνδρεῖα δὲ τὰ φρόνιμα περὶ ὧν λέγω.

{*Λάχης*} Θεάσαι, ὦ Σώκρατες, ὡς εὖ ὁδε ἑαυτὸν δὴ, ὡς οἶεται, κοσμεῖ τῷ λόγῳ· οὐς δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν ἀνδρεῖους εἶναι, τούτους ἀποστερεῖν ἐπιχειρεῖ ταύτης τῆς τιμῆς.

{*Νικίας*} Οὐκ οὖν σέ γε, ὦ Λάχης, ἀλλὰ θάρρει· φημί γάρ σε εἶναι σοφόν, καὶ Λάμαχόν γε, εἶπερ ἐστὲ ἀνδρεῖοι, καὶ ἄλλους γε συχνούς Ἀθηναίων.

{*Λάχης*} Οὐδὲν ἐρῶ πρὸς ταῦτα, ἔχων εἰπεῖν, ἵνα μὴ με φῆς ὡς ἀληθῶς Αἰξωνέα εἶναι.

{*Σωκράτης*} Μηδέ γε εἵπης, ὦ Λάχης· καὶ γάρ μοι δοκεῖς οὐδὲ ἠσθηθῆσαι ὅτι ταύτην τὴν σοφίαν παρὰ Δάμωνος τοῦ ἡμετέρου ἐταίρου παρείληφεν, ὁ δὲ Δάμων τῷ Προδίκῳ πολλὰ πλησιάζει, ὅς δὴ δοκεῖ τῶν σοφιστῶν κάλλιστα τὰ τοιαῦτα ὀνόματα διαιρεῖν.

{*Λάχης*} Καὶ γὰρ πρέπει, ὦ Σώκρατες, σοφιστῆ τὰ τοιαῦτα μᾶλλον κομψεύεσθαι ἢ ἀνδρὶ ὄν ἢ πόλις ἀξιοῖ αὐτῆς προεστάναι.

{*Σωκράτης*} Πρέπει μὲν που, ὦ μακάριε, τῶν μεγίστων προστατοῦντι μεγίστης φρονήσεως μετέχειν· δοκεῖ δέ μοι Νικίας ἀξίος εἶναι ἐπισκέψεως, ὅποι ποτὲ βλέπων τοῦνομα τοῦτο τίθησι τὴν ἀνδρείαν.

{*Λάχης*} Αὐτὸς τοίνυν σκόπει, ὦ Σώκρατες.

{*Σωκράτης*} Τοῦτο μέλλω ποιεῖν, ὦ ἄριστε· μὴ μέντοι οἴου με ἀφήσειν σε τῆς κοινωνίας τοῦ λόγου, ἀλλὰ πρόσεχε τὸν νοῦν καὶ συσκόπει τὰ λεγόμενα.

{*Λάχης*} Ταῦτα δὴ ἔστω, εἰ δοκεῖ χρῆναι.

{*Σωκράτης*} Ἀλλὰ δοκεῖ. σὺ δέ, Νικία, λέγε ἡμῖν πάλιν ἐξ ἀρχῆς· [198] οἷσθ' ὅτι τὴν ἀνδρείαν κατ' ἀρχὰς τοῦ λόγου ἐσκοποῦμεν ὡς μέρος ἀρετῆς σκοποῦντες;

{*Νικίας*} Πάνυ γε.

{*Σωκράτης*} Οὐκοῦν καὶ σὺ τοῦτο ἀπεκρίνω ὡς μόριον, ὄντων δὲ καὶ ἄλλων μερῶν, ἃ σύμπαντα ἀρετὴ κέκληται;

{*Νικίας*} Πῶς γὰρ οὐ;

{*Σωκράτης*} Ἄρ' οὖν ἄπερ ἐγὼ καὶ σὺ ταῦτα λέγεις; ἐγὼ δὲ καλῶ πρὸς ἀνδρεία σωφροσύνην καὶ δικαιοσύνην καὶ ἄλλ' ἄττα τοιαῦτα. οὐ καὶ σύ;

{*Νικίας*} Πάνυ μὲν οὖν.

{*Σωκράτης*} Ἔχε δὴ. ταῦτα μὲν γὰρ ὁμολογοῦμεν, περὶ δὲ τῶν δεινῶν καὶ θαρραλέων σκεψώμεθα, ὅπως μὴ σὺ μὲν ἄλλ' ἄττα ἠγῆ, ἡμεῖς δὲ ἄλλα. ἃ μὲν οὖν ἡμεῖς ἠγούμεθα, φράσομέν σοι· σὺ δὲ ἂν μὴ ὁμολογῆς, διδάξεις. ἠγούμεθα δ' ἡμεῖς δεινὰ μὲν εἶναι ἃ καὶ δέος παρέχει, θαρραλέα δὲ ἃ μὴ

δέος παρέχει – δέος δὲ παρέχει οὐ τὰ γεγονότα οὐδὲ τὰ παρόντα τῶν κακῶν, ἀλλὰ τὰ προσδοκώμενα· δέος γὰρ εἶναι προσδοκίαν μέλλοντος κακοῦ – ἢ οὐχ οὕτω καὶ συνδοκεῖ, ὧς Λάχης;

{Λάχης} Πάνυ γε σφόδρα, ὧς Σώκρατες.

{Σωκράτης} Τὰ μὲν ἡμέτερα τοίνυν, ὧς Νικία, ἀκούεις, ὅτι δεινὰ μὲν τὰ μέλλοντα κακὰ φαμεν εἶναι, θαρραλέα δὲ τὰ μὴ κακὰ ἢ ἀγαθὰ μέλλοντα· σὺ δὲ ταύτη ἢ ἄλλη περὶ τούτων λέγεις;

{Νικίας} Ταύτη ἔγωγε.

{Σωκράτης} Τούτων δέ γε τὴν ἐπιστήμην ἀνδρείαν προσαγορεύεις;

{Νικίας} Κομιδῆ γε.

{Σωκράτης} Ἔτι δὴ τὸ τρίτον σκεψώμεθα εἰ συνδοκεῖ σοὶ τε καὶ ἡμῖν.

{Νικίας} Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο;

{Σωκράτης} Ἐγὼ δὴ φράσω. δοκεῖ γὰρ δὴ ἐμοὶ τε καὶ τῷδε, περὶ ὅσων ἐστὶν ἐπιστήμη, οὐκ ἄλλη μὲν εἶναι περὶ γεγονότος εἰδέναι ὅπῃ γέγονεν, ἄλλη δὲ περὶ γιγνομένων ὅπῃ γίνεται, ἄλλη δὲ ὅπῃ ἂν κάλλιστα γένοιτο καὶ γενήσεται τὸ μήπω γεγονός, ἀλλ' ἢ αὐτή. οἷον περὶ τὸ ὑγιεινὸν εἰς ἅπαντας τοὺς χρόνους οὐκ ἄλλη τις ἢ ἰατρική, μία οὖσα, ἐφορᾷ καὶ γιγνόμενα καὶ γεγονότα καὶ γενησόμενα ὅπῃ γενήσεται· καὶ περὶ τὰ ἐκ τῆς γῆς αὖ φύομενα ἢ γεωργία ὡσαύτως ἔχει· καὶ δήπου τὰ περὶ τὸν πόλεμον αὐτοὶ ἂν μαρτυρήσατε ὅτι ἡ στρατηγία κάλλιστα προμηθεῖται τά τε ἄλλα καὶ περὶ τὸ μέλλον ἔσσεσθαι, οὐδὲ τῇ μαντικῇ οἶεται δεῖν ὑπηρετεῖν ἀλλὰ ἄρχειν, [199] ὡς εἰδυῖα κάλλιον τὰ περὶ τὸν πόλεμον καὶ γιγνόμενα καὶ γενησόμενα· καὶ ὁ νόμος οὕτω τάττει, μὴ τὸν μάντιν τοῦ στρατηγοῦ ἄρχειν, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν τοῦ μάντεως. φήσομεν ταῦτα, ὧς Λάχης;

{Λάχης} Φήσομεν.

{Σωκράτης} Τί δέ; σὺ ἡμῖν, ὧς Νικία, σύμφης περὶ τῶν αὐτῶν τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην καὶ ἐσομένων καὶ γιγνομένων καὶ γεγονότων ἐπαίειν;

{Νικίας} Ἔγωγε· δοκεῖ γὰρ μοι οὕτως, ὧς Σώκρατες.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν, ὧς ἄριστε, καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν δεινῶν ἐπιστήμη ἐστὶν καὶ θαρραλέων, ὡς φῆς· ἢ γάρ;

{Νικίας} Ναί.

{Σωκράτης} Τὰ δὲ δεινὰ ὠμολόγηται καὶ τὰ θαρραλέα τὰ μὲν μέλλοντα ἀγαθὰ, τὰ δὲ μέλλοντα κακὰ εἶναι.

{Νικίας} Πάνυ γε.

{Σωκράτης} Ἡ δέ γ' αὐτὴ ἐπιστήμη τῶν αὐτῶν καὶ μελλόντων καὶ πάντως ἐχόντων εἶναι.

{Νικίας} Ἔστι ταῦτα.

{Σωκράτης} Οὐ μόνον ἄρα τῶν δεινῶν καὶ θαρραλέων ἡ ἀνδρεία ἐπιστήμη ἐστίν· οὐ γὰρ μελλόντων μόνον πέρι τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν ἐπαίει, ἀλλὰ καὶ γιγνομένων καὶ γεγονότων καὶ πάντως ἐχόντων, ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἐπιστῆμαι.

{Νικίας} ᾿Εοικέν γε.

{Σωκράτης} Μέρος ἄρα ἀνδρείας ἡμῖν, ὧς Νικία, ἀπεκρίνω σχεδόν τι τρίτον· καίτοι ἡμεῖς ἠρωτῶμεν ὅλην ἀνδρείαν ὅτι εἶη. καὶ νῦν δὴ, ὡς ἔοικεν, κατὰ τὸν σὸν λόγον οὐ μόνον δεινῶν τε καὶ θαρραλέων ἐπιστήμη ἢ ἀνδρεία ἐστίν, ἀλλὰ σχεδόν τι ἢ περὶ πάντων ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν καὶ πάντως ἐχόντων, ὡς νῦν αὖ ὁ σὸς λόγος, ἀνδρεία ἂν εἶη. οὕτως αὖ μετατίθεσθαι ἢ πῶς λέγεις, ὧς Νικία;

{Νικίας} ᾿Εμοιγε δοκεῖ, ὧς Σώκρατες.

{Σωκράτης} Δοκεῖ οὖν σοι, ὧς δαιμόνιε, ἀπολείπειν ἂν τι ὁ τοιοῦτος ἀρετῆς, εἴπερ εἰδείη τὰ τε ἀγαθὰ πάντα καὶ παντάπασιν ὡς γίγνεται καὶ γενήσεται καὶ γέγονε, καὶ τὰ κακὰ ὡσαύτως; καὶ τοῦτον οἶε ἂν σὺ ἐνδεᾶ εἶναι σωφροσύνης ἢ δικαιοσύνης τε καὶ ὁσιότητος, ὧς γε μόνῳ προσήκει καὶ περὶ θεοῦ καὶ περὶ ἀνθρώπου ἐξευλαβεῖσθαι τε τὰ δεινὰ καὶ τὰ μῆ, καὶ τὰγαθὰ πορίζεσθαι, ἐπισταμένῳ ὀρθῶς προσομιλεῖν;

{Νικίας} Λέγειν τι ὧς Σώκρατες μοι δοκεῖς.

{Σωκράτης} Οὐκ ἄρα, ὧς Νικία, μόνιον ἀρετῆς ἂν εἶη τὸ νῦν σοι λεγόμενον, ἀλλὰ σύμπασα ἀρετή.

{Νικίας} ᾿Εοικεν.

{Σωκράτης} Καὶ μὴν ἔφαμέν γε τὴν ἀνδρείαν μόνιον εἶναι ἐν τῶν τῆς ἀρετῆς.

{Νικίας} ᾿Εφαμεν γάρ.

{Σωκράτης} Τὸ δέ γε νῦν λεγόμενον οὐ φαίνεται.

{Νικίας} Οὐκ ἔοικεν.

{Σωκράτης} Οὐκ ἄρα ἠύρηκαμεν, ὧς Νικία, ἀνδρεία ὅτι ἔστιν.

{Νικίας} Οὐ φαινόμεθα.

{Λάχης} Καὶ μὴν ἔγωγε, ὧς φίλε Νικία, ὥμην σε εὐρήσειν, [200] ἐπειδὴ ἐμοῦ κατεφρόνησας Σωκράτει ἀποκριναμένου· πάνυ δὴ μεγάλην ἐλπίδα εἶχον, ὡς τῇ παρὰ τοῦ Δάμωνος σοφίᾳ αὐτὴν ἀνευρήσεις.

{Νικίας} Εὖ γε, ὧς Λάχης, ὅτι οὐδὲν οἶε σὺ ἔτι πρᾶγμα εἶναι ὅτι αὐτὸς ἄρτι ἐφάνης ἀνδρείας περὶ οὐδὲν εἰδώς, ἀλλ' εἰ καὶ ἐγὼ ἕτερος τοιοῦτος ἀναφανήσομαι, πρὸς τοῦτο βλέπεις, καὶ οὐδὲν ἔτι διοίσει, ὡς ἔοικε, σοὶ μετ' ἐμοῦ μηδὲν εἰδέναι ὧν προσήκει ἐπιστήμην ἔχειν ἀνδρὶ οἰομένῳ τι εἶναι. σὺ μὲν οὖν μοι δοκεῖς ὡς ἀληθῶς ἀνθρώπειον πρᾶγμα ἐργάζεσθαι οὐδὲ πρὸς σαυτὸν βλέπειν ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἄλλους· ἐγὼ δ' οἶμαι ἐμοὶ περὶ ὧν ἐλέγομεν νῦν τε ἐπεικῶς εἰρηῆσθαι, καὶ εἰ τι αὐτῶν μὴ ἱκανῶς εἴρηται, ὕστερον ἐπανορθώσεσθαι καὶ μετὰ Δάμωνος – οὗ σύ που οἶε καταγελᾶν, καὶ ταῦτα οὐδ' ἰδὼν πρόποτε τὸν Δάμωνα – καὶ μετ' ἄλλων· καὶ ἐπειδὰν βεβαιώσωμαι αὐτά, διδάξω καὶ σέ, καὶ οὐ φθονήσω· δοκεῖς γάρ μοι καὶ μάλα σφόδρα δεῖσθαι μαθεῖν.

{Λάχης} Σοφὸς γάρ τοι σὺ εἶ, ὧς Νικία. ἀλλ' ὅμως ἐγὼ Λυσιμάχῳ τῷδε καὶ Μελησίᾳ συμβουλεύω σέ μὲν καὶ ἐμέ περὶ τῆς παιδείας τῶν νεανίσκων χαίρειν ἔαν, Σωκράτη δὲ τουτονί, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, μὴ ἀφιέναι· εἰ δὲ καὶ ἐμοὶ ἐν ἡλικίᾳ ἦσαν οἱ παῖδες, ταῦτά ἂν ταῦτ' ἐποίουν.

{*Νικίας*} Ταῦτα μὲν κάγω συγχωρῶ· ἐάνπερ ἐθέλη Σωκράτης τῶν μειρακίων ἐπιμελεῖσθαι, μηδένα ἄλλον ζητεῖν. ἐπεὶ κὰν ἐγὼ τὸν Νικήρατον τούτῳ ἤδιστα ἐπιτρέποιμι, εἰ ἐθέλοι οὗτος· ἀλλὰ γὰρ ἄλλους μοι ἐκάστοτε συνίστησιν, ὅταν τι αὐτῷ περὶ τούτου μνησθῶ, αὐτὸς δὲ οὐκ ἐθέλει. ἀλλ’ ὄρα, ὦ Λυσίμαχε, εἴ τι σοῦ ἂν μᾶλλον ὑπακούοι Σωκράτης.

{*Λυσίμαχος*} Δίκαιόν γέ τοι, ὦ Νικία, ἐπεὶ καὶ ἐγὼ τούτῳ πολλὰ ἂν ἐθελήσαιμι ποιεῖν, ἃ οὐκ ἂν ἄλλοις πάνυ πολλοῖς ἐθέλοιμι. πῶς οὖν φῆς, ὦ Σώκρατες; ὑπακούσῃ τι καὶ συμπροθυμήσῃ ὡς βελτίστοις γενέσθαι τοῖς μειρακίοις;

{*Σωκράτης*} Καὶ γὰρ ἂν δεινὸν εἶη, ὦ Λυσίμαχε, τοῦτό γε, μὴ ἐθέλῃ τῷ συμπροθυμεῖσθαι ὡς βελτίστῳ γενέσθαι. εἰ μὲν οὖν ἐν τοῖς διαλόγοις τοῖς ἄρτι ἐγὼ μὲν ἐφάνην εἰδώς, τῷδε δὲ μὴ εἰδότε, δίκαιον ἂν ἦν ἐμὲ μάλιστα ἐπὶ τούτῳ τὸ ἔργον παρακαλεῖν, νῦν δ’ ὁμοίως γὰρ πάντες ἐν ἀπορίᾳ ἐγενόμεθα· τί οὖν ἂν τις ἡμῶν τίνα προαιροῖτο; ἐμοὶ μὲν οὖν δὴ αὐτῷ δοκεῖ οὐδένα· [201] ἀλλ’ ἐπειδὴ ταῦτα οὕτως ἔχει, σκέψασθε ἂν τι δόξω συμβουλευεῖν ὑμῖν. ἐγὼ γὰρ φημι χρῆναι, ὦ ἄνδρες – οὐδεὶς γὰρ ἔκφορος λόγος – κοινῇ πάντας ἡμᾶς ζητεῖν μάλιστα μὲν ἡμῖν αὐτοῖς διδάσκαλον ὡς ἄριστον – δεόμεθα γάρ – ἔπειτα καὶ τοῖς μειρακίοις, μήτε χρημάτων φειδομένους μήτε ἄλλου μηδενός· ἐὰν δὲ ἡμᾶς αὐτοὺς ἔχειν ὡς νῦν ἔχομεν οὐ συμβουλεύω. εἰ δὲ τις ἡμῶν καταγελάσεται, ὅτι τηλικοῖδε ὄντες εἰς διδασκάλων ἀξιοῦμεν φοιτᾶν, τὸν Ὀμηρον δοκεῖ μοι χρῆναι προβάλλεσθαι, ὃς ἔφη οὐκ ἀγαθὴν εἶναι αἰδῶ κεχρημένῳ ἀνδρὶ παρεῖναι. καὶ ἡμεῖς οὖν ἐάσαντες χαίρειν εἴ τις τι ἐρεῖ, κοινῇ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν μειρακίων ἐπιμέλειαν ποιησώμεθα.

{*Λυσίμαχος*} Ἐμοὶ μὲν ἀρέσκει, ὦ Σώκρατες, ἃ λέγεις· καὶ ἐθέλω, ὅσῳπερ γεραίτατός εἰμι, τοσοῦτῳ προθυμότερα μανθάνειν μετὰ τῶν νεανίσκων. ἀλλὰ μοι οὕτωςι ποιήσον· αὔριον ἔωθεν ἀφίκου οἴκαδε καὶ μὴ ἄλλως ποιήσης, ἵνα βουλευσώμεθα περὶ αὐτῶν τούτων, τὸ δὲ νῦν εἶναι τὴν συνουσίαν διαλύσωμεν.

{*Σωκράτης*} Ἀλλὰ ποιήσω, ὦ Λυσίμαχε, ταῦτα, καὶ ἤξω παρὰ σὲ αὔριον, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ.